

TJEDNIK HRVATA U MAĐARSKOJ

HRVATSKI

Godina XIX, broj 46

12. studenoga 2009.

cijena 100 Ft

Premijera u Hrvatskom kazalištu
„Seks i glad”

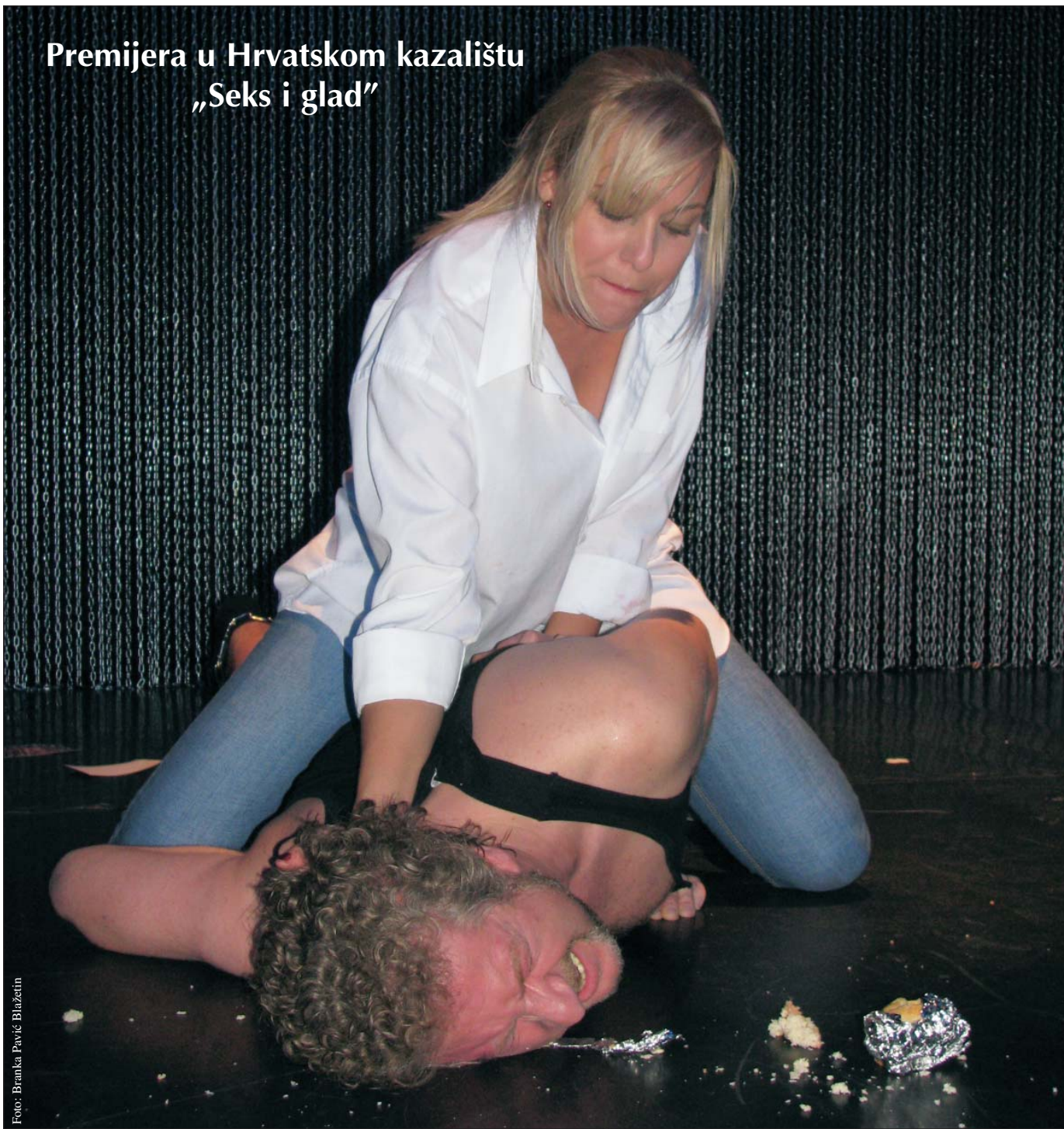

Foto: Branka Pavić Blažetin

www.croatia.hu – e-mail: glasnik@croatia.hu

Komentar

Zidovi u glavama

Dok se ovih dana diljem svijeta, a ponajviše središnjega dijela Europe prisjećamo pada Berlinskog zida, simbola hladnoratovske ideološke podijeljenosti, ne možemo se oteti dojmu da su u proteklih dvadeset godina zidovi premješteni, da su izrasli na drugim mjestima, a što je najžalosnije, oni su se pojavili i u glavama.

Ulaskom novih država u Europsku Uniju i premještanjem šengenskih granica kao da su na drugim mjestima nastali novi zidovi. Europa je odvojena od ostatka, ili je ostatak odvojen od Europe, pitanje je samo odakle motrimo. U novom poretku(?) ograničava se prometovanje robom, ograničava se prometovanje ljudi. Tako je to i na mađarsko-srpskoj granici jer vize za građane Srbije otežavaju održavanje i onih najosnovnijih rodbinskih i prijateljskih veza među ljudima, koje su u prošlosti bile neraskidive i vrlo čvrste. Neshvatljivo je da pozivanje u goste nekoga od prijateljskih društava na samo jedan dan, uza sva jamstva domaćina, zahtijeva jednake vize kao da se netko želi dulje vrijeme zadržati, zaposliti u Europskoj Uniji. Besmisleno.

Nakon demokratskih promjena partijsko jednoulje, zamijenjeno je demokratskim višestranačjem, ali je proteklo vrijeme pokazalo da se stranke na vlasti ponašaju kao da nitko drugi ne postoji. Ne zanima ih ničije mišljenje ako se ne slaže s njihovim. Prema tome, stranke, pa i njihovi pobornici dijele se (zidovima) na dobre i loše, na domoljube i izdajice, na pametne i glupe...

Najgore je od svega što su zidovi nastali i u glavama. Umjesto dijaloga, vlada isključivost. Samo korak od one poznate krilaticе: ako nisi s nama, onda si protiv nas.

Čini se da ni svjetska gospodarska kriza koja je zahvatila i našu zemlju, u nas ne može okupiti, ujediniti snage radi ekonomskog boljitka, radi blagostanja građana. Građansko društvo u nas podrazumijeva prije svega poslušne birače koji će nas dovesti na vlast, a zatim ćemo ih vući za nos koliko možemo i hoćemo.

Ostaje nam samo vjera da će se i to promijeniti, da će svi sudionici društvenog života shvatiti da su na krivom putu, koji vodi u slijepu ulicu.

Za to nam predstoji rušenje zidova u glavama.

S. B.

PEČUH – Hrvatska državna samouprava i pečuški Hrvatski klub Augusta Šenoae zajednički organiziraju književnu tribinu koja će se održati 18. studenoga (srijeda) s početkom u 18 sati, u Klubu (Ul. T. Eszea 3). U okviru književne tribine urednik izdanja prof. Đuro Franković predstaviti će zbirku pjesama hrvatskoga pjesnika iz Podravine Đuse Šimare Pužarova s naslovom „San o majci”.

„Glasnikov tjedan”

Ako je jedan događaj, više od drugih, obilježio Europu u posljednjih dvadeset godina, to je pad Berlinskoga zida i ujedinjenje dvaju dotada razdijeljenih prostora istočne i zapadne Njemačke. Nije stoga čudo što se 1989. godina naziva annus mirabilis (godina čuda), jer nakon 9. studenoga 1989. više

ništa nije bilo isto. Promatrajući iz današnje perspektive, bio je to početak kraja jednoga sustava što ga zbog svoje nespornosti oni koji kroje karte nisu predviđjeli niti su uspjeli na vrijeme reagirati (a nisu se ni složili), a on je nastao zahvaljujući promjenama u glavama onih koji su morali napraviti promjene, i to ne svojom voljom, nego diktatom preživljavanja. Danas Europa i Njemačka slave tri velika imena: Kohla, Gorbačova i Busha. Oni se nisu protivili promjenama i radili su na ujedinjenju Njemačke... Zašto se dogodilo ono što se dogodilo prije 20 godina? Najprije je prerezana Željezna zavjesa, pa su istočni Nijemci masovno preko Mađarske krenuli na Zapad; potom je pao Berlinski zid; za nekoliko godina raspala se Čehoslovačka, Sovjetski Savez i Jugoslavija, ova potonja kroz krvave ratove. Dupke se promijenila dotadašnja slika Europe, otvorila se nova stranica svijeta, koji unatoč proklamiranju pluralizma, ima niz problema oko postavljanja sustava i normi vrijednosti. Nijemci i Njemačka brojnim svečanostima proslavili su pad Berlinskoga zida, izgrađenog preko noći 1961. godine, zida koji je razdvajao autobusne postaje i ulice, dijelio ono što se ne može podijeliti i zabranji-

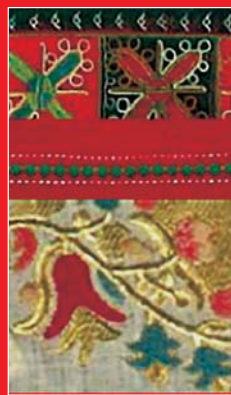
vao ono što se ne može zabraniti. Slobodu. Godinu dana nakon pada Zida ujedinile su se dvije Njemačke, Die schadenmauer/Zid srama nazivali su ga duga desetljeća. Kako je bilo živjeti u njegovoj sjeni, znaju oni koji su živjeli u njoj. Danas je naraštaju rođenom te ili u godinama

poslije gotovo neshvatljivo i zamisliti kako je to tada bilo, zašto je on izgrađen i koga i zašto je zapravo dijelio.

Premda nas danas ne dijele zidovi od cigala i betona, ušli smo u vrijeme nihilizma, stresa, svojevrsnog egoizma proizašlog iz profita, novca i vještih političkih igara. Pluralizam i demokracija proklamirani i zakonom zagarantirani, rijetko se upotrebljavaju i pojedinac prepušta razmišljanje drugima. Jedna od velikih godina u povijesti Europe jest 1989. Tadašnja događanja, kažu danas, bila su postignuće globalnih promjena i gospodarskih uzroka. U razmaku od dvadeset godina shvatilo se kako ni Zapad ne zna odgovore na mnoga pitanja, a zemlja blagostanja relativan je pojam i u prvom redu je u nama i na nama. Krize i recesije dio su našega jutra i večeri. Ali nemojmo ni u njihovoj sjeni zaboraviti: imamo razloga i mi slaviti pad Zida srama, i nadati se kako svojim promišljanjima današnja Europa, i mi nakon 20 godina života u njoj znamo rušiti zidove, i stvarati sustave vrijednosti koji počinju i završavaju razmišljanjima proizašlim iz slobode i njezinih svečevanja.

Branka Pavić Blažetin

Državni „Dan Hrvata” u Barči

Pod pokroviteljstvom Stjepana Mesića, predsjednika Republike Hrvatske, i Lászla Sólyoma, predsjednika Republike Mađarske, u organizaciji Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj, 21. studenoga s početkom u 15 sati, u Športskoj dvorani „Dráva Völgye” (Barča, Latinca u. 13) bit će priredan ovogodišnji državni „Dan Hrvata”. Nakon otvorenja izložbe rukotvorina i slika pod naslovom „Motivi i slike iz života Podravine” slijedi misa u crkvi Sv. Ivana Krstitelja (Hősök tere 3). Svečano otvorenje Dana je u 17 sati i 15 minuta. Nakon pozdravnih govora i dodjele odličja Hrvatske državne samouprave te Saveza Hrvata u Mađarskoj počinje kulturni program s naslovom „Podravino moja mila” u kojem sudjeluju: KUD „Drava” iz Lukovišća, domaći KUD „Podravina”, KUD „Martince”, Ženski zbor „Korjeni” iz Martinaca, Jozo Matoric, Pavo Gadanji iz Novoga Sela i Orkestar „Vizin” iz Pečuha. Dan Hrvata se zatvara druženjem i Hrvatskim balom.

Aktualno

Međimurska županija želi daljnju suradnju

U Čakovcu potkraj listopada (24-oga) novoizabrani župan Međimurske županije Ivan Perhoč zakazao je sastanak s predstavnicima raznih hrvatskih civilnih udruga izvan domovine, koji su već otprije povezani sa županijom. Na sastanku su nazočili Hrvati iz Slovenije, Švicarske i Mađarske, te se raspravljalo o daljnjoj suradnji.

Prilikom posljednjih mjesnih izbora u Hrvatskoj, za međimurskog župana izabran je Ivan Perhoč, koji poput njegova prethodnika smatra važnim suradnju s Hrvatima izvan domovine. Međimurska županija ima već dugu tradiciju suradnje s Hrvatima po svijetu, u Kanadi, Australiji, Sloveniji, Švicarskoj, pa i Mađarskoj. Ne zaboravlja pomoć koja je nuđena u teškim vremenima rata, a u okviru dosadašnje suradnje ostvareni su i zajednički projekti.

Nakon pozdravnih riječi župan Perhoč potvrdio je želju za daljnjom suradnjom na raznim poljima, no prema njegovu mišljenju trebalo bi više proraditi na gospodarskom i turističkom polju. Međimurska županija preko svojih međunarodnih veza želi promovirati sebe, a to najbolje rade ljudi koji se i srcem vežu uz Međimurje, naravno, i županija je spremna nuditi pomoć Hrvatima izvan zemlje. Za održavanje kontakata bit će odgovorni dožupan Matija Posavec i voditeljica odsjeka za Europsku integraciju Vesna Haluga.

Slijedilo je predstavljanje organizacija koje već otprije surađuju sa županijom.

Ranko Grašić, predsjednik Društva Međimuraca iz Švicarske, sažeo je dosadašnju suradnju, koja je većinom humanitarnog karaktera. Sakupljena materijalna dobra šalju se Humanitarnoj udruzi «Katrža» u Međimurje. G. Rašić je govorio i o načinu učenja hrvatskoga jezika u Švicarskoj, što se odvija u okviru dopunske nastave.

Marija Kemec, predstavnica HKUD-a Međimurje iz Velenja, izvijestila je nazočne o vrlo dobroj suradnji na kulturnom polju, i to ne samo s Međimurjem nego i s pomurskim Hrvatima iz Mađarske. Udruga politički djeluje malo iako ima više od 250 članova. Zbog udaljenosti od Hrvatske asimilacija među mladima sve je jača, stoga bi bilo potrebno da se u Sloveniji Hrvati priznaju kao manjina.

O sličnom problemu govorio je i Đanino Kutnjak, predsjednik HKUD-a Pomurje iz Lendave. Oni imaju veću prednost zbog bliskosti županije, pa su posljednjih godina preko Mješovitog odbora za suradnju s pomurskim Hrvatima uspjeli mnogo toga ostvariti. Pokrenuto je fakultativno učenje hrvatskoga jezika pomoću Međimurske županije, koja se više puta predstavila u Lendavi. Potpisan je ugovor o suradnji između dvije županije, u pripremi je utemeljenje hrvatske knjižnice. Hrvatsko društvo u Lendavi izborilo je ugledno mjesto, od 40 civilnih društava

Župan Ivan Perhoč

jedan je od najaktivnijih. Želja mu je da se Hrvati u Sloveniji priznaju kao manjinci, jer bi na taj način znatno bolje mogli ostvariti prava na svoj jezik i u javnosti.

Predstavnica HKUD-a Međimurje iz Ljubljane Marija Vlaušek spomenula je dobru suradnju na kulturnom polju.

Pomurske Hrvate iz Mađarske zastupali su Ladislav Gujaš, predsjednik Društva Horvata kre Mure, i Katarina Koncer, ravnateljica Županijskog centra za kulturu u Jegerseku i odgovorna za međunarodne veze pri Županiji. G. Gujaš govorio je o ulozi organizacije u manjinskim izborima, o udruženju manjinskih samouprava i o ulozi koordinatora, koji će imati ulogu i u povezivanju s maticom.

Gđa Koncer je spomenula Euroregiju Mura-Drava, koja ubuduće želi čvršću suradnju na polju turizma i ekologije. U Zalskoj se županiji sada vodi registriranje projekata za prekograničnu suradnju, onih koji su uspješno provedeni, a i onih koji su bili odbijeni.

Marjan Varga, predsjednik Odbora za suradnju s pomurskim Hrvatima, sažeo je dostignuća suradnje, koja se većinom odvijala između općina. Ostvareno je i nekoliko europskih projekata, svake je godine sastavljen Bilten događanja kako bi se međusobno informirali o programima.

Predstavnici Međimurske županije zamolili su nazočne da do 1. prosinca 2009. g. izrade svoje prijedloge u svezi sa suradnjom, planove i želje, kako bi se vidjelo koje su dodirne točke suradnje. Županija će se pobrinuti da se otvori web-stranica za suradnju, na kojoj će biti dostupne razne informacije, i kontakti.

Beta

BUDIMPEŠTA – U utorak, 3. studenoga, obilježen je Dan mađarske znanosti. Naime odlukom Parlamenta Republike Mađarske 2003. godine 3. studenoga – dan kada je 1825. godine grof István Széchenyi ponudio jednogodišnji prihod svojih posjeda za utemeljenje Mađarskoga znanstvenog društva, buduće Mađarske akademije znanosti – proglašen je Danom mađarske znanosti. U povodu toga dana, od 2. do 30. studenog održava se 400-ak programa diljem zemlje, a dva glavna mjesta događanja jesu Budimpešta i Debrecin. Moto je ovogodišnjeg Dana mađarske znanosti: „Znanost i inovativna sredina”. U znaku toga bit će priredena razna predavanja, izložbe, projektirani će se zanimljivi filmovi, dokumentarci, ali se jednako tako obraća pozornost i na ovogodišnje istaknute obljetnice. Primjerice prisjetit će se 100. obljetnice rođenja mađarskoga pjesnika Miklósa Radnóti, 200. obljetnice smrti austrijskoga skladatelja Haydna, odnosno priključit će se događanjima ovogodišnje Međunarodne godine astronomije te Europske godine kreativnosti i inovacije. U sklopu niza svečanosti, u Budimpešti se od 5. do 7. studenoga četvrti put organizirao Svjetski forum o znanosti u suorganizaciji Mađarske akademije znanosti, UNESCO-a i Međunarodnog vijeća znanstvenih saveza. Na forum se okupilo 400 znanstvenika iz domalo 80 zemalja. Glavna je tema foruma bila Znanje i budućnost. Na forumu, na poziv predsjednika Lászla Sólyoma, 5. studenoga sudjelovao je i predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić. Za vrijeme boravka u Budimpešti predsjednik Mesić imao je odvojeni susret s predsjednikom Sólyomom, a potom je bio njegov gost na radnome ručku – donosi Ured predsjednika Stjepana Mesića.

KATOLJ – Tradicionalno već stoljećima, Katoljci slave i poštuju Svetu Katu, zaštitnicu sela i njihove prekrasne crkve. Prigoda je to za čuvanje stoljetnih vjerskih običaja tamošnjih Hrvata-Šokaca. Tako će 21. studenoga tamošnja Hrvatska manjinska samouprava slaviti i ove godine Dan Svete Kate. Ujedno je to i katoljsko proštenje, kermez, kada dolaze prijatelji i rođaci da se druže oko zajedničkoga stola.

Program zajedničkoga druženja i proslave, u organizaciji Samouprave, počinje u 18 sati u domu kulture nastupom KUD-a „Zora” iz Mohača, koji vodi Stipan Daražac. Nakon njihova nastupa Katoljcima će se predstaviti i djevojke iz sela koje plešu u okviru Umjetničke škole KUD-a Baranja (škola ima sjedište u Katolju) i vježbaju pod rukom plesnog pedagoga Andrása Mészárosa. Nakon nastupa „Zore” i domaćih plesača slijedi bal uza svirku Orkestra „Orašje”, pod ravnanjem Ladislava Kovačevića. Dan poslije, 22. studenoga, u mjesnoj crkvi služit će se misa na hrvatskom jeziku. Nju će služiti svećenik Ilija Čuzdi iz Olasa, uz orguljašku pratnju Stipana Bubrega.

BAJA – Na poziv dopredsjednice Ane Šibalin, u četvrtak, 29. studenog, u Baji je sazvana Skupština Hrvatskoga kulturnog centra Udruge „Bunjevačka čitaonica“. Na dnevnom redu, kako je naznačeno u pozivnici, trebala je biti rasprava o obnovi ili ukidanju Udruge, primanju novih članova, te izboru novoga vodstva. Kako smo saznali, na Skupštini, upriličenoj u županijskome Narodnosnom domu u Baji, najprije je podržano da se obnovi njezin rad, ali su u nastavku članovi nekadašnje Bajske bunjevačke čitaonice s pravom glasa (dvadesetak osnivača, koji se nikada nisu odrekli, niti su isključeni) odgodili primanje novih članova. Dakle odbijeno je da se uopće raspravlja o pristupnicama u HKC Udruhu „Bajska čitaonica“, s odlukom da se najprije raščisti pravni status Bajske bunjevačke čitaonice, a onda obavi prijam novih članova, za što je potrebna i izmjena Statuta. Zatim se pristupilo izboru novog vodstva, za predsjednicu je izabrana Ana Agatić Ivan, za zamjenika Šandor Trskić, a po Statutu izabrani su i članovi svih drugih tijela Udruge. Tako se može zaključiti da su okupljeni podržali da se očuva rad Udruge „Bajska bunjevačka čitaonica“, ali da se ostavi vremena za učlanjenje novih članova, za što je potrebno raščistiti postojeće odnose, nakon čega će se mijenjati Statut i obaviti prijam novih članova. Dakle predstoji još prilično mnogo zalaganja da se nekadašnja Bunjevačka čitaonica dovede u red.

BAJA – Hrvatska manjinska samouprava grada Baje raspisala je natječaj za podupiranje hrvatskih obrazovnih, kulturnih i umjetničkih programa u 2009. godini, za udruge i društva, te za ustanove koje odgajaju i obrazuju na hrvatskom jeziku. Natječaj je bio otvoren do 30. listopada, a u ponedjeljak, 9. studenoga, na sjednici Hrvatske samouprave donesena je odluka o pristiglim molbama. Kako nam reče predsjednik Šandor Pančić, dodijeljeno je sveukupno 250 tisuća forinta. Knjižnici odnosno bajskom Prosvjetnom središtu „Endre Ady“ za Regionalno natjecanje u kazivanju hrvatskih stihova i proze 70 tisuća, Donjogradskom općeprosvjetnom središtu za prednatjecanje u kazivanju hrvatskih stihova i proze deset, a u vrtiću za hrvatsko-njemački narodnosni dan 50 tisuća, Bajskom Caritasu za Božićne poklone 20 tisuća, Knjižnici „Endre Ady“ za tečaj hrvatskoga jezika za odrasle 100 tisuća forinti.

PETRIBA – Hrvatska manjinska samouprava toga mjesta za djelatne članove pjevačkoga zbora organizira izlet 14. studenoga. Petričani će posjetiti tvornicu i izložbu porculana u Herendu te utvrdu i muzej u Vesprimu.

Drugi susret hrvatske mladeži u Budimpešti bio koristan i poticajan

Kako korak dalje u okupljanju, organiziranju hrvatske mladeži u Mađarskoj

U organizaciji Odbora za mladež i šport Skupštine Hrvatske državne samouprave, u subotu, 7. studenoga, u Budimpešti je održan Drugi susret hrvatske mladeži u Mađarskoj, koji je ostvaren potporom Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj.

Kakve su mogućnosti i koje su potrebe, kakva je organiziranost naše mladeži i kako mlade uključiti u život hrvatske zajednice – bile su teme okrugloga stola upriličenog u vijećnici Ureda HDS-a, a oko kojega se okupilo više od trideset sudionika i gostiju, među njima dvadesetak mladih Hrvata iz pet od ukupno šest hrvatskih regija u Mađarskoj, a iz 13 naselja: Udvara, Pečuha, Katolja, Narde, Budimpešte, Santova, Kulinja, Mišljena, Koljnofa, Barče, Bačina, Petrovoga Sela i Semelja. Nažalost, nije bilo mladih iz Pomurja, odnosno pomurskih Hrvata.

Okupljene sudionike i goste pozdravio je Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, koji je pozdravio okupljanje mladeži, istaknuvši kako je mladež stalno na dnevnom redu Skupštine, ali je teško uočiti napredak glede angažiranja mladeži, njezina uključivanja u život hrvatske zajednice. Pri tome je naglasio kako je teško okupiti ljude iz različitih regija, pa tako ni mlade, koji ne poznaju dovoljno običaje, kulturu, povijest jedni drugih, stoga su potrebna još češća i sadržajna okupljanja, da se bolje upoznamo. Oni koji su članovi raznih folklornih društava, kako-tako su i uključeni, odlaze na razne priredbe, susreću se, ali su u biti zatvoreni u svoje regije. Predsjednik Hepp pozvao je mlade da prate hrvatska glasila u Mađarskoj, spomenuvši posebno tjednik Hrvatski glasnik koji, po njemu, vrlo dobro prati sva zbivanja po našim regijama, stoga se mnogo može saznati o Hrvatima u Mađarskoj.

Nakon pozdravnih riječi Miše Heppa, okupljenima se obratio i Geza Völgyi mladi, predsjednik Odbora za mladež i šport. Podsjetivši na prošlogodišnji prvi susret, i pokušaj da se bolje organizira hrvatska mladež, naglasio je kako je za organiziranu djelatnost hrvatske mladeži u Mađarskoj neophodno bolje upoznavanje jedni drugih. Ujedno je predstavio članove Odbora za mladež i šport: Stipana Balatinca, koji je vodio okrugli stol, Juliju Bošić Nemet, Arnolda Barića i Zoltana Faragoa, jednog od izlagača. Naglasivši kako, nažalost, ni u Odboru ni u Skupštini nisu u dovoljnoj mjeri zastupljeni mladi, smatrao je da mladi trebaju organizirati državnu udruhu ili društvo.

O sustavu manjinskih samouprava, radu i ustrojstvu Državne samouprave govorio je voditelj Ureda HDS-a Jozo Solga skrenuvši pozornost mladima na to kako će se dogodne održati izbori za mjesne i regionalne manjin-

ske samouprave. U svibnju će svima biti dostavljeni obrasci za registriranje na popis birača, što znači da se trebaju izjasniti da su pripadnici hrvatske zajednice u Mađarskoj. Na taj se način stječe pravo da mogu birati, kandidirati se i biti birani za člana mjesne hrvatske manjinske samouprave.

Pozvana četiri gosta, koji su održali uvodna izlaganja, a svi oni podrijetlom Hrvati raznih profesija i na raznim dužnostima, naglasili su važnost očuvanja i njegovanja materinskoga hrvatskog jezika, kulture i običaja, očuvanje i jačanje nacionalne svijesti.

Kako uz ostalo reče prva od njih, Marija Lukač, načelnica odjela Mađarskoga prosvjetnog zavoda i lektorata za likovnu umjetnost (MMIKL), njihov se Zavod bavi kulturom 12 nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj. U travnju ove godine organizirali su radionicu o aktualnom položaju narodnosnih udruga, o ulozi mladeži u životu manjinskih zajednica i o podmlatku. Iznenadeni su činjenicom da manjine u Mađarskoj imaju samo dvije registrirane udruge. Nijemci imaju jednu državnu udruhu, a gradišćanski Hrvati u Mađarskoj regionalnu. Radionica je organizirana sa sličnim ciljevima kao i ovaj susret hrvatske mladeži, da se upozna kako razmišljaju, što misle mladi, koji su im problemi, što su im planovi, i što uopće znači biti pripadnikom nacionalne manjine.

Jedan od članova Odbora za mladež i šport Zoltan Farago, ravnatelj prodaje klimaauredaja tvrtke LG, održao je zanimljivo izlaganje koje je sve nazočne moglo potaknuti na razmišljanje. Kako uz ostalo reče, svojevremeno je i on imao svoje snove, koje je postupno uspio ostvariti, a u tome je važnu ulogu odigralo njegovo hrvatsko podrijetlo i znanje hrvatskoga jezika, bez čega zasigurno ne bi uspio u tome što je postigao. On je mlade pozvao na hrabrost, na optimistički pristup, pri čemu trebaju iskoristiti svaku mogućnost koja im se pruža u životu. Pri tome nikada ne zaboraviti da pripadaju hrvatskoj zajednici. I on sam kao mladić uključio se u društveni život hrvatske zajednice, za koju nikada nije prestao raditi.

Da znanje hrvatskoga jezika, pripadnost hrvatskoj narodnosti može biti samo prednost, a nikako ograničenje, posvjedočio je i Tibor Radić, koji je nakon studija u Zagrebu radio u policiji, a prije pola godine imenovan je za ravnatelja Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata iz Mađarske u Vlačićima

na otoku Pagu. On je iskoristio priliku da pozove mladež u Vlačice, prikazavši mogućnosti koje se nude za odmor, a posebno u očuvanju i njegovanju hrvatskoga jezika, kulture i običaja, te boljeg upoznavanja matične domovine.

Svi gosti, među njima i Mišo Šarošac, ravnatelj Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae u Pečuhu, koji društvene dužnosti obavlja i kao predsjednik semeljske Hrvatske samouprave te Hrvatske samouprave Baranjske županije, za svoju zajednicu vezani su još od svoga školovanja. On je međutim istaknuo i ulogu obitelji u odgoju, naglasivši kako najvjerojatnije i mladi koji su se odazvali pozivu svoju nazočnost, koja svjedoči o jakoj nacionalnoj svijesti, duguju svojim roditeljima. Uz to je pozvao mladež da i ona tako postupi u budućnosti sa svojom djecom, kako bi se Hrvati u Mađarskoj što uspješnije očuvali.

Nakon prvog dijela Susreta, nastavljen je razgovor o mogućnostima organiziranja mladeži, pri čemu su se kratko predstavili mladi po regijama od Bačke do Gradišća.

Kako se moglo čuti, okupljeni mladi većinom su članovi hrvatskih kulturno-umjetničkih društava, a samo su rijetki angažirani i na društvenom polju, pomažu u organiziranju udruge ili ustanove, čiji su član, samo s iznimkom, i to oni već malo stariji, članovi su mjesne hrvatske samouprave.

Iz razgovara, koji se vodio više na razini razmišljanja nego li rasprave, dalo se zaključiti da je mladima društveni život Hrvata u Mađarskoj, rad i organiziranje civilnih udruga i manjinskih samouprava prilično nepoznat, pa tako i stran. Međutim jednako tako pokazali su zanimanje za svoje uključivanje u društveni život tražeći pomoć starijih, naših mjesnih i krovnih udruga te samouprava.

Kako su organizatori, skupštinari HDS-a više puta naglasili, nije cilj da se mladima nameće bilo što, nego da se sami organiziraju po potrebi i po svojim interesima. Na taj bi

način oni mogli izraziti svoje ciljeve, zamisli i potrebe, čime bi postojala mogućnost da se svojim zamislima, prijedlozima nametnu, predstave i krovnim organizacijama Hrvata u Mađarskoj.

Kako poći korak dalje, kako potaknuti mladež na organiziranje, bio je cilj Susreta hrvatske mladeži, a hoće li on doista i biti ostvaren, pokazat će vrijeme. Istaknuta su dva puta. Jedan da se mladi što više angažiraju u radu civilnih udruga i na izborima za manjinske samouprave, a drugi da utemelje svoju udruhu mladeži putem koje bi se mogli zalagati za svoje interese.

Svakako ohrabruje činjenica da su se ove godine odazvale i neke nove osobe, a na kraju je izražena želja i za ponovnim okupljanjem, možda već u bliskoj budućnosti, kako bi utemeljili državnu ili regionalnu udruhu hrvatske mladeži u Mađarskoj. Hrvatska državna samouprava, njezina tijela i vodstvo obećali su da će dati svu logistiku, da će i moralno i materijalno podupirati nastojanja mladeži oko organiziranja državne udruge.

Uz ostalo je obećano da će se, ako ne prije, onda u ožujku 2010, organizirati susret poradi utemeljenja državne udruge mladeži, ako za to mladi uistinu pokažu zanimanje. Može to biti i u Pečuhu u sklopu neke veće manifestacije, koja bi zapravo otvorila mogućnost za masovnije učlanjenje, za proširenje udruge mladeži. Pošto su mladi Hrvati «ostali sami», dogovorili su da će se okupiti već 4. prosinca u Pečuhu u Klubu «Augusta Šenoae» s početkom u 16.30, kako bi i konkretno razmotrili mogućnosti osnivanja društva hrvatske mladeži u Mađarskoj.

Susretu su nazočili svi državni mediji Hrvata u Mađarskoj, koji su sa zanimanjem pratili okrugli stol, a novinari su se svojim razmišljanjima, prijedlozima i primjedbama i sami uključivali u razgovore okrugloga stola.

Tekst: S. B.

Foto: Eva Molnar Muić

GARA – Kako nam reče predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Stipan Krekić, nedavno su organizirani već tradicionalni tabori za djecu i mladež. Budući da se iz tehničkih razloga nisu mogli održati u ljetnom razdoblju, plesni je tabor održan od 25. do 27. listopada pod vodstvom voditeljice Garske omladinske plesne grupe Zorice Zomborčević, a tamburaški tabor od 30. do 31. listopada pod njegovim vodstvom. S obzirom na skromna novčana sredstva i ovo jesensko doba godine, uglavnom su bili sudionici iz mjesta.

SAMBOTEL – Hrvatsko kulturno i vjersko društvo u Sambotelu poziva Vas na VII. Gradišćanskohrvatski kulturni festival 14. novembra, u subotu. Program počinje kod spomen-ploče Ivana Mažuranića u Ulici Jánoša Szilvia 4, polaganjem vijenca, a potom svečevanje se nastavlja u Kisfaludyjevoj ulici 1. Od 17 uri nastupaju domaći jačkari sambotelskoga zbora Sveta Cecilija, pjevači Djurdjice, petrovski ženski zbor Ljubičica, židanski koruš Peruška Marija, zbor Slavuj iz Hrvatskih Šic i u završnom dijelu večera će nastupiti Židanski bečari. Zatim su svi gosti pozvani na agape i daljnje druženje.

HORPAČ – Hrvatska samouprava Jursko-mošonsko-šopronske županije organizira II. Županijski hrvatski dan 14. novembra, u subotu, u Horpaču. Od 11.30 uri u uredu općine se primaju gosti, a točno u podne će o dosadašnjem djelovanju Hrvatske samouprave dotične županije nazočne informirati predsjednik spomenutoga tijela Štefan Kolosar. Za objedom u mjesnom restoranu počinje kulturni program od 14 uri s dičjom folklornom grupom Viverice, školskim plesačima i HKD Veseli Gradišćanci iz Unde.

GORNJI ČETAR – U organizaciji osnovne škole dotičnoga naselja, roditeljske zajednice ter Zaklade „Na već jeziki s jednim srcem za našu školu“ će se održati Martinjski bal 14. novembra, u subotu, u mjesnom domu kulture, uz svirku petroviske Pinkice i negda davno jako popularnoga pop-rock sastava Panche-rock, čiji člani sviraju pri posebni i rijetki prilika. Po riječi glavne organizatorice, školske direktorice Magde Horvat-Nemet, ideja za ov bal se je narodila pred trinaestimi ljeti s ciljem da se u opušćenoj atmosferi najdu i zabavljaju se roditelji, bivši školarci, a i pedagogi dotične ustanove. Zahvaljujući brojnim sponzorom, na tomboli goste čekaju vridne nagrade, a glavna nagrada je uvijek jedna živa martinjska guska. Dohotki bala svaki put idu na podupiranje školskih projektov.

NARDA, MURSKO SREDIŠĆE, DONJA VOĆA – Prošle subote su člani nardansko-ga jačkarnoga zbora otputovali u partnersku općinu Mursko Središće, kade su sudjelovali u projektu Europske Unije. U pjevačkoj djelaonici Gradišćanci su naučili tamošnji zbor na naše jačke, a Hrvati su našem zboru dali upoznati folklorno bogatstvo toga kraja, a pri večernjem skupnom nastupu i publika je mogla čuti na čemu su cijeli dan marljivo radili pjevači, tovaruši, stari znanci. Uz to, gvišno je dobrodošao i ponovni susret prijateljev s kimi jur ljeta dugo dura kontaktiranje Narde. Drugi dan su mali nardanski tamburaši nastupili pri Martinjskom programu u Donjoj Voći, a za organizaciju s gradišćanske strane je bila ovlašćena načelnica sela Kristina Glavanić.

KERESTUR – Roditeljsko vijeće Osnovne škole „Nikola Zrinski” 14. studenog održava svoj tradicionalni bal čiji se prihod namjenjuje školskim programima. Na balu će nastupiti mjesni tamburaški orkestar s „kitom” hrvatskih pomurskih pjesama.

KANIŽA – U povodu tisućite obljetnice postojanja Zalske županije, u organizaciji Županijskog središta za kulturu, u tome pomurskom gradu 14. studenoga priređuje se susret crkvenih zborova, gdje će nastupiti i Pjevački zbor „Josip Štolcer Slavenski” iz Čakovca.

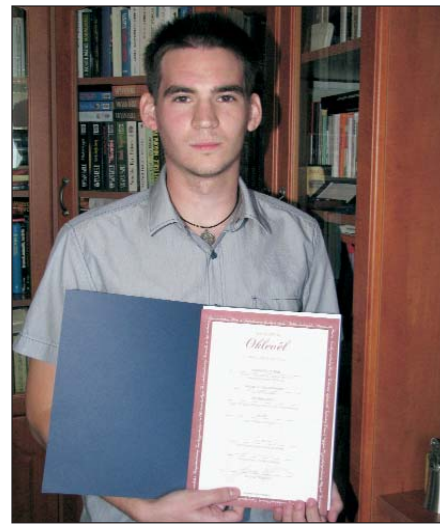
KERESTUR, ČAKOVEC – Kadeti Zrinske garde iz Kerestura 18. studenoga sudjelovat će na proslavi 345. obljetnice smrti Nikole Zrinskog, u Donjoj Dubravi kod spomenika, zatim u Čakovcu koju organizira čakovečki ogranak Matice hrvatske, te u spomen-parku u Gornjem Kuršancu. Mladi će se kadeti sresti s vršnjacima članovima Udruge Odreda izviđača Mađara „Miklós Zrínyi”. Na programu će biti citirano iz djela „Opsada Sigeta” i na mađarskom i na hrvatskom jeziku.

SALANTA – Kako nas je obavijestila organizatorica puta Marica Stanić Ištoković, od 23. do 25. listopada dvadesetak vjernika iz Salante-Nijemeta, Harkanja i Pečuha bilo je na hodočasnom putovanju u Međugorju. Nažalost, bez svećeničke pratnje, kaže Marica. Hodočasnici su u Međugorju boravili dva dana, a na povratku kućama posjetili su i Široki Brijeg te pribivali svetoj misi u tamošnjoj crkvi. Na putu prema kući zastali su i u Sarajevu, glavnom gradu Bosne i Hercegovine.

Portret petroviskoga studenta prava Dušana Horvata

Pobjednik Državne znanstvene konferencije studentov i stipendist Republike Ugarske

Spomenem se na njega kot školara s Nakovičevoga naticanja ili jednoga od istaknutijih učenikov komu je najbolje išao hrvatski jezik. Vidila sam ga nekolikokrat i na pozornici, tako se je šušalo za njega da bi mogao biti mlado glumačko običanje. Bio je vik marljiv, skroman, skoro i neprimjetljiv dičak, mladić u petroviskoj osnovnoj školi, kasnije pak i dijak hrvatske gimnazije u Budimpešti. Ove jeseni još i tri razloga smo imali da se malo pominao s Petrovišćanom Dušanom Horvatom, studentom prava na petoj godini na peštanskom Katoličkom fakultetu „Péter Pázmány”. Prvim uzrokom najprvo moramo spomenuti kako je naš Dušan lani na Državnoj znanstvenoj konferenciji studentov osvojio prvo mjesto. Napisao je stručni rad o patentiranju kompjutorskih programov, u sekciji „civilno pravo”. Stručno djelo detaljno se bavi s otkrićima toga modernoga područja. Kako je rekao mladi istraživač, o toj temi skoro da nije ni literature u Ugarskoj. Zato je ne samo puno radio nek i prešao brojne znanstvene lektire, stručne novine, kako se daju dozvole za patentiranje kompjutorskih programov u pojedini europski država, a i u Americi ili Japanu. Pokidob ovo područje niti prik Europske Unije nije točno okruženo, za usporedbom različitih zemalj, student prava je na kraju svojega rada dodao i svoje mišljenje. Jedno cijelo ljetno je samo štao, kopao u knjižnici, na netu i arhivu ter onda za dva i pol maseca se je narodilo djelo na 72 stranica, ko je skraćeno dostavljeno na Državnu znanstvenu konferenciju studentov (OTDK). Manja konferencija se je organizirala najprlje unutar fakulteta, na kojoj je takaj Dušan Horvat pobijedio med 40 naticateljji, a na državnom naticanju u svojoj sekciji bilo je 15 najboljih studentov s raznih fakultetov Ugarske. Svoj uspjeh, kako smo učni od njega, opet je skromno komentirao: *Imao sam sriću da sam uprav tu temu izabrao, ali sam zaistinu puno radio da dospijem do vrhunca u svojem istraživanju. To je meni svakako bio izazov, htio sam se baviti modernimi temami prava, i to sam našao ter pobijedio. I ovdje moram zahvaliti i svojoj prijateljici i cijeloj obitelji da su me skroz podupirali u ovom djelovanju.* Uz novčanu nagradu Dušanu Horvatu je dodijeljena i posebna nagrada Pravnoga foruma s mogućnošću ponovnoga nastupa na još jednom znanstvenom skupu pravnikov i polag toga još 5000 Ft more potrošiti na stručna izdanja. Svim pobjednikom je obećano da će njevo djelo biti objavljeno u posebnoj knjigi, najvjerojatnije do kraja ovoga ljeta. Za zvanarednim uspjehom Petrovišćan je prik stipendije Erasmusa i kot dar vlašćega fakulteta

dospio na poluljetošnji studij u Göttingen, kade se je posebno posvetio proučavanju europskoga prava, a većmesečni boravak bio je hasnovit i za usavršavanje jezičnoga znanja. Dušan Horvat nije se samo dobro ćutio na fakultetu u Njemačkoj, nek ima u planu poslije diplomiranja i vratiti se jer, kako kaže, tamo je puno razvijeniije njegovo obljubljeno područje patentiranja kompjutorskih programov, ali s gotovim znanjem htio bi se domom vratiti. Na osnovi odličnih ocjenov i spomenutih uspjehov petroviski student se je naticao i za stipendiju Republike Ugarske, ka mu je uručena 1. septembra od ministra kulture, dr. Istvána Hillera. *To je materijalna potpora svaki masec, nije to ne znam kako velika svota, ali to je prvo i prvo intelektualno priznanje i tomu se jako radujem. Ne morem sad točno reći koliko studentov je dobilo takovo priznanje, ali mislim da iz svih fakultetov ukupno 200–300 stipendistov nagradjuju na ov način. Jako čuda sam djelao da dojdem do ovih rezultatov, i to sve skupa je za mene velika stvar, neki plus i od čega morebit nek kasnije, ali sigurno ću moći već profitirati.*

Iako pred stipendistom stoju još naporni dani i maseci do diplomiranja, trenutačno je na praksi kod jednoga odvjetnika u Budimpešti, ki mu je jur ponudio djelatno mjesto u svojem uredu. Budući odvjetnik stoji još pred karijerom, ali jedno je već sigurno, točno zna da stare dane želji provesti u svojem rodnom selu: *Rano sam prošao iz doma u Budimpeštu i znam da na početku svojega poslovnoga žitka morat ću djelati u veći gradi, ali kasnije kad budem imao već iskustav i pinez, onda ću se stopostotno vratiti jer jako volim ovu krajinu i vik sam ćutio, a ćutim i sad preskrajnu čežnju za Petrovim Selom.*

-Timea Horvat-

Premijera u Hrvatskom kazalištu

„Seks i glad“

Seks i glad, Sex i New York, Sex i glad – predstava je nastala temeljem teksta Josipa Cvenića u koprodukciji Gradskog kazališta „Joza Ivakić“ iz Vinkovaca, pečuskoga Hrvatskog kazališta i osječkog Ogranka Matice hrvatske, njegova Odjela za kazalište i scenu.

Posrijedi je predstava koja će vjerojatno na svojim gostovanjima po našim hrvatskim naseljima u Mađarskoj, gdje u publici sjedi naraštaj podmakle dobi (velikom dijelom ženskoga spola) izazvati pravi šok. Hoće li on biti tek maska ili će proizaći iz tradicije, vjere i odgoja, a ne iz nagona, to je već drugo pitanje. Jer seksanja, pedofilije, bračnih nevjera i pornografije, pa i ubojstava bilo je od postanka svijeta, a ima toga podosta i danas tu oko nas, a sve zbog gladi bila ona glad za seksom, hranom, ljubavlju, nježnošću ili nečim drugim. Kažu kako je seks pokretač svih aktivnosti, pa je i Adam zagrizao u jabuku samo zbog seksa. Kako je s njim danas u zahuktalome svijetu koji pruža bezbrojne mogućnosti, i daje poticaje za njihovo isprobavanje u stvarnosti, čineći ih prihvatljivim ili neprihvatljivim društvenim normama, pitanje je na koje se pokušavaju dati odgovori i kroz dramski tekst.

Nakon premijere u Vinkovcima, 30. listopada, predstava Seks i glad premijerno je prikazana i u Pečuhu 6. studenoga. Redatelj Damir Madarić veli kako je cijela civilizacija, naša civilizacija obilježena dvjema stvarima: seksom i glađu. Seks je u svemu oko nas, i u nama, i stalno ga spominjemo mi, drugi, ili se aludira na njega svakom rečenicom. Seks upravlja ponašanje spolova i njihove radnje. Život čini radosnim, tužnim, opasnim, osvetoljubivim, jadnim, bolnim, sretnim i zadovoljnim, zasićenim. Nezadovoljstvo u seksu izaziva glad, a glad je opasna i razarajuća. Ili želiš jako jesti ili ne želiš uopće jesti. Sve u svemu, dovodi do ekstremnih postupaka i ekstremnih rješenja. A što je s onima koji su siti, i s onima koji su jako gladni? Ni oni nisu

zadovoljni. Polazne su to točke razmišljanja i rečenice s programske knjižice na koje bi gledatelj trebao naći odgovor ili, bolje rečeno, zamisliti se nakon odgledane predstave o svijetu koji je tu oko njega i u njemu. A da je tako, pokazuje i reakcija publike.

„Predstava donosi priču o odnosu dvaju mladih bračnih parova, s uobičajenim svijetlim i tamnim trenucima, svim onim što se događa iza zidova svake građanske kuće, ali uključujući i pedofiliju, ljubavnu i seksualnu glad. Sve to nakraju rezultira eksplozijom razočaranja, nasilja, tuge, boli i mnogo krvi“, kaže redatelj Madarić nastavljajući kako je tekst njemu i glumcima bio tek predložak. U nadi da su publici uspjeli iznjedrili zanimljivu priču koja otkriva kakve sve ekstremne situacije potiču (loši) bračni odnosi i – seksualna glad.

Glumačku družinu čine Stipan Đurić, Vladimir Andrić, Petra Cicvarić i Sanja Dodig. Ravnatelj vinkovačkog kazališta Ivica Zupković potpisuje scenografiju, kostimografiju Zsuzsa Tresz, glazbu je skladala Irena Popović, koreografinja je Eva Balint, a autor plakata Dubravko Mataković. Nakon vinkovačke i pečuske premijere slijedi Osijek, naime predstava je dobila poziv i za sudjelovanje na tradicionalnim Krležinim danima, koji se u Osijeku održavaju početkom prosinca.

Kako donosi web-stranica Ministarstva kulture Republike Hrvatske, koprodukciju predstave Sex i glad, odnosno vinkovačko gradsko kazalište podupiralo je narečeno Ministarstvo s 30 tisuća kuna kao programe međunarodne suradnje s pečuskim Hrvatskim kazalištem.

Pripremila: *Branka Pavić Blažetin*

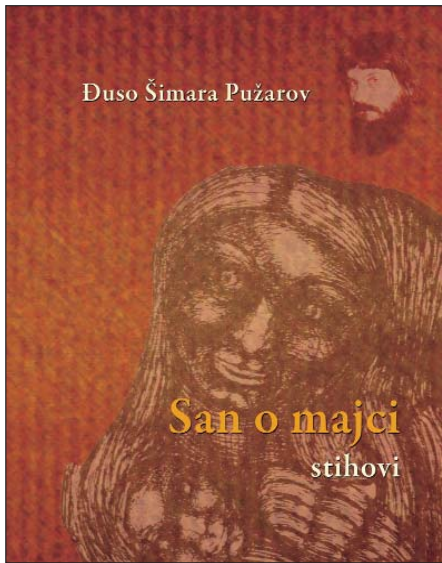
SONTA – Sljedeća priredba u nizu ovogodišnjih zajedničkih manifestacija šokačkih Hrvata u Podunavlju, pod nazivom „Šokci i baština“, održat će se 20-21. studenog u Sonti. U organizaciji Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata „Šokadija“ iz Sonte, priredit će se tradicionalno „Šokačko veče“. Središnji program, večer folklor, običaja i pjesništva bit će održana u subotu, 21. studenog, u velikoj dvorani doma kulture u 19 sati. U programu nastupaju gosti iz Subotice, te Čepina i Osijeka. Dan prije u prostorijama Osnovne škole „Ivan Goran Kovačić“ bit će organiziran okrugli stol na temu „Šokačka narodna nošnja“. Izlaganje će održati ravnatelj „Radionice i posudionice narodnih nošnji“ iz Zagreba prof. Josip Forjan i predsjednik „Šokadije“ prof. Zvonko Tadijan. U drugom dijelu, s podmetom „Djevojačka nošnja za advent i korizmu u selima šokačkog Podunavlja“ govorit će predstavnici ustanova kulture s ovih prostora. Podsjetimo da je u zajednički projekt podunavskih šokačkih Hrvata, kao najsjevernije šokačko naselje u Mađarskoj, ove godine uključeno i Santovo, i to 24. listopada Susretom prijateljskih naselja i Hrvatske kulturne večeri „Vesela je Šokadija“.

SANTOVO – U okviru prijateljske suradnje santovačke Hrvatske samouprave i Općine Petrijevci, koja je službeno započela još 1996. godine, uzajamno se potiče suradnja ustanova, kulturnih i športskih udruga, te vjerskih zajednica dvaju naselja. Suradnja prijateljskih naselja ovih je dana obogaćena novim lovačkim susretom. Na poziv Lovačkog društva „Jastreb“, santovački lovci gostovali su u prijateljskom posjetu i lovu u Petrijevcima. Susret je završen zajedničkim ručkom i druženjem.

SANTOVO – Ovih su dana u Santovu završeni radovi na osuvremenjivanju zgrade načelničkog ureda. Nakon što je seoska samouprava putem natječaja od Južnoalfeldskog regionalnog vijeća za razvoj (DARFT) iz fonda HÖF CÉDE osvojila dva milijuna forinti, uz vlastiti doprinos izmijenjeni su svi prozori i vanjska ulazna vrata na zgradi. Umjesto starih stavljeni su novi, suvremeni plastični prozori i vrata s izolacijom, ukupne vrijednosti od 3,8 milijuna forinta.

BUDIMPEŠTA – U kinodvoranama Toldi i Cirkó-gejzír od 3. do 8. studenoga priređen je Međunarodni festival dokumentarnih filmova o ljudskim pravima. Festival je otvoren dokumentarcem «Slučaj Carmena s Boratom» nizozemske redateljice Mercedes Stalenhoef. U sklopu manifestacije, u velikoj dvorani kina Toldi prikazan je dokumentarni film Siščanina Gorana Devića „Sretna zemlja“.

Hrvatski pjesnik Đuso Šimara rođen je 1949. godine u Martincima od oca Pave i majke Jane Gregeš. Osnovnu je školu završio u svome rodnom selu, a gimnaziju u Šeljinu. Zaposlio se u Pečuhu kod građevinskoga poduzeća i radio kao knjigovoda u skladištu. Budući da se rodio s invaliditetom, već kao mlada osoba bio je umirovljen. Vrijeme je provodio u pisanju stihova i novela, a pokušao je i crtati.

Đuso Šimara Pužarov stihove je ispjevao na dva jezika, na hrvatskom i mađarskom. Pjesme je počeo pisati na hrvatskom standardu, jednako tako i na podravskome štokavsko-kajkavskom idiomu. Ugledao se ponajprije na svoga suseljanina Josipa Gujaša Đuretina. Usto su mu uzori bili i mađarski pjesnici Attila József i Endre Ady. Koncem 60-ih godina svoje je pjesme i novele pisane na hrvatskome pokazao svom suseljaninu Ernestu Bariću koji mu je pomogao u dotjerivanju tekstova te ga savjetovao da obavi neke manje preinake. Đusu je bilo teško uvjeriti da podravski idiom i takozvani „srpskohrvatski jezik” u nas, nije istovjetan s hrvatskim standardom. Pužarov je dao povoda za biografsko tumačenje svoje poezije. „Prijatelji mi često predbacuju da su moje pjesme pune pesimizma. To je donekle i istina. Ali treba imati na umu i razumjeti da sam ja mnogo patio od bolesti, zato sam se između ostaloga na početku tako podrobno taknuo baš ovih teških momenata u svom životu koji su ostavili crne slike u meni” (Ernest Barić: „Razgovor s Đusom Š. Pužarovim”, Narodne novine, br. 52; Budimpešta, 23. prosinca, 1971). Njegovo je književno stvaralaštvo na jednoj svojoj literarnoj večeri u Pečuhu, negdje početkom 1970-ih godina, prvi put predstavio pjesnik László Galambosi. Đusini su mađarski stihovi tada naišli na dobar prijam.

Od tih godina objavljuje stihove u Narodnim novinama i Narodnom kalendaru. No svakoga su mu tjedna stihovi pisani na hrvatskom jeziku čitani na pečuškoj radiopostaji,

Pjesnik Đuso Šimara Pužarov

(1949–1994)

poglavito utorkom u emisiji „Za mlade”. Pjesme su mu tiskane u antologiji „Gde nestaje glas?”.

U Mađarskoj je imao niz književnih susreta u Martincima i napose u Pečuhu. Nažalost, promocija mu nikad nije održana u Hrvatskoj. U Mohaču bio je rado viđen gost u knjižnici i u Čitalačkom taboru u Baru.

Na predstavljanju svoje prve zbirke „Stojim pred vama”, jednako kao i druge „Djeci, a ne samo”, kazivao je stihove, dakako, na dva jezika. Za prvu zbirku ilustracije je pripremio njegov prijatelj i kipar István Berényi Nikodémisz. Od te zbirke ostalo je svega nekoliko primjeraka. Treća, posthumna, zbirka „Još uvijek snivam” možda sadrži najbolje njegove zahvate. Ilustracije je pripremio pjesnikov prijatelj iz Osijeka, likovnjak Ivan Čemagajevac, a uređio autor ovoga napisa. Nešto želim reći i o mojim susretima s Đusom – a oni nisu bili rijetki. Kao suradnik Radija Pečuha često i rado sam čitao njegove pjesme. Onu pod naslovom „Jesen” čak i više puta. No kada je emitirana i četvrti put, tada mi je izričito dao do znanja da o jeseni više nikada ne želi pisati. Inače katkad smo znali, onako bohemski, „malo i zalutati”... U recenziji zbirke „Stojim pred vama” bilježim: „Pjesnik snažnih zanosu Đuso Šimara Pužarov svoj svijet neraskidivo vezuje za Podravinu ... ocrtava (ju) s malo riječi, ali s puno topline. Neizmjerana je njegova ljubav kojom prožimlje opjevane blagdane, radnu svagdašnjicu Martinaca, svojega užega zavičaja. Dubokim je nitima vezan za tu okolinu, za svoje bližnje. Prerana smrt majke ostavila je u njemu vječitu bol, tragičniju i dublju od bolesti što je nosi u svojim kostima od rođenja ... Riječ, ovisno o izrečenim mislima, oblikuje što punoćom zavičajne topline, što literarnošću književnoga izraza. Škrt je na riječima, a slobodan u mislima. Plemenito jednostavnim stihovima naše bogato pjesničko nasljeđe upotpunjuje novim tonovima.”

Književna kritika iz Hrvatske o stvaralaštvu Đuse Šimare Pužarova, među inim, donosi u zagrebačkom Vjesniku prikaz Stjepana Krpana: „U osam ciklusa nahodi se osamdesetak pjesama, recimo to odmah, autora predstavljaju kao ozbiljna, odgovorna i zrela pjesnika. Već po naslovima cjelina u zbirci lako se zaključuje što pjesnika zaokuplja. Uz refleksije o životu te vlastitu intimu, uključujući tu i nimalo banalno ispjevane ljubavne jade, pjesnik snažno izražava bol za rano izgubljenom majkom, obraća se zavičajnicima, napose prerano utihlom pjesniku Josipu Gujašu Đuretinu (1936.-1976.), a ne manjkaju ni seoska kazivanja, stanovita smjesa legendi i stvarnosti, koje je pjesnik pretočio u stihove „na narodnu”... Već su pri-

jašnji prikazivači Šimarine poezije, npr. Petar Milošević, ustvrdili kako je pjesnikov doživljaj svijeta tragičan, lišen, međutim, svake žalopojke. Neizlječivo kostobolan od djetinjstva te – kako je spomenuto – prerano suočen sa smrću majke, Šimara i nije mogao drugačije pjesnički reagirati. U slobodnim stihovima, koji zanemaruju interpunkciju, nalazimo njegove nekako kontrolirane zanose, uzdržane kletve, više prigušene no glasne zazive, koji se slijevaju u potpune pjesničke slike. Šimarinu pjevanje oslobođeno je deskripcije, odlikuje se određenošću i jasnoćom. Stoga ova poezija znači ozbiljan doprinos književnom stvaranju naših sunarodnjaka u Mađarskoj, pa i zato ona ne bi smjela ostati nepoznata čitateljstvu u zemlji matičnoga naroda” (Vjesnik, 15. IX. 1989.).

Đuro Vidmarović ovako vrednuje Šimarinu poeziju: „Njegova ispovjednost ima dvije razine: prva se razina odnosi na vlastiti usud koji ga je pratio kao invalida i teško bolesnoga čovjeka, uz prerani gubitak majke kao najvažnijega životnog oslonca ... otkrili smo pjesnika kao izuzetno senzibilnu i promišljenu osobnost koja otkriva životnu dramu na dramatičan, ali pjesnički način. Druga razina Pužarovljeve ispovjednosti je njegovih intimnih preokupacija, poglavito odnosa prema ženama, te odnosa prema nekim univerzalnim vrijednostima, kao što su mir, istina i pravda ... Sposobnost stvaranja pjesničkih slika najuspješnije je obilježje u stvaralaštvu pjesništva gospodina Šimare-Pužarova. Moglo bi se reći da se radi o slikaru koji piše stihove. Autor je biofilna personalnost, snažno utkan u rodni krajolik i tradiciju svoga naroda. On poznaje hrvatsku narodnu poeziju

Trenutak za pjesmu

Đuso Šimara Pužarov
jesen

žuto lišće žuti snovi
suho drvo žuto gori
žuto gori žuta kletva
priroda se na smrt sprema

zalaz sunca proliv krvi
neki jauk dušu mrviti
dušu mrviti dušu gadi
pa u blato ju zagazi

plače i noć plače i dan
plače život pače i san
jer sniva o gigantima

koji bijelog snijega viju
svuda zemljom mraza siju
s golemim rukama

svoga kraja koju pokušava na određen način preoblikovati ili iskoristiti za iskazivanje suvremenih sadržaja. Slikovitost kao odlika pjesništva ovoga autora ima refleksivne dosege, a to je čini poezijom visokih dometa. Time se Đuro Šimara-Pužarov uspio nametnuti kao samosvojan i prepoznatljiv stvaralac u korpusu hrvatskog pjesništva u Mađarskoj” – piše Đuro Vidmarović u predgovoru zbirke Još uvijek snivam.

Pužarov u svoju poeziju ugrađuje kršćansku simboliku i motive. Pokušava odrediti svoj odnos prema Kristu, prema Kristovu životu i prema svemu onomu što on predstavlja za čovječanstvo. U njegovim pjesmama božansko i ljudsko, duhovno i tjelesno neraskidivo je povezano, piše o njemu Stjepan Blažetin. S Pužarovim stvaralaštvom književnost Hrvata u Mađarskoj definitivno iskoračuje iz dotadašnjih okvira određenih pretežito prosvjetiteljskim koncepcijama. Njegova poezija vječito blista među pjesmama hrvatskih pjesnika u Mađarskoj. No može se mjeriti i s najboljim ostvarenjima pjesnika u Hrvatskoj, smatra Stjepan Blažetin.

Pužarov je pripremio za tisak zbirku pjesama Josipa Gujaša Đuretina „Iverje – Forgácsok”, čije je stihove sam preveo na mađarski jezik. Usto je preveo na mađarski jezik i sve ostale pjesme Josipa Gujaša Đuretina, Ladislava Gujaša, dakako, i neke moje. Manje je poznato da je Đuro Šimara Pužarov bio i dobar kazivač pučkih pripovijedaka, pa su mu neke uvrštene u zbirku „Krikus-krakus”.

Njegovi stihovi i danas žive, kazuju se na školskim i kulturnim priredbama. Djeca, ponajprije ona iz Martinača, često recitiraju njegove pjesme. Skladatelj Gábor Lengyel uglazbio je više njegovih stihova, u izvedbi i osebujnoj interpretaciji glumca Joze Matiorica.

Šimara, nakon dužega vremena provedenoga u Pečuhu, seli se u Šikloš gdje je napisao zbirku novih pjesama, koje su ostale u rukopisu, ali neke će se naći i u novoj zbirci „San o majci” koja izlazi ovih tjedana.

Umro je prerano i prenaglo, 1994. godine u Šiklošu. Pokopan je na martinačkome groblju, kamo ga je ispratila njegova rodbina, suseljnici, poštovatelji i nekolicina prijatelja iz Pečuha.

Đuro Franković

deseta pjesma

strah i patnja uvijek	ne otvara oči
istim putem kreće	kada nešto kaže
kadgod negdje nađe	samo sebe vara
bezmirisno cvijeće	jer druge ne može
nemilosrdni život	kao stare hlače
kuka u samoći	duša mu se para
ni na sunce sjajno	pa siše iz kože

Hrvatski književnici na pohodu Petrovoga Sela

Zahvaljujući Društvu Hrvati ter njegovomu predsjedniku dr. Franju Pajriću, a i dugoljetnom odličnom prijatelju i promotivlju Gradišćanskih Hrvatov u Hrvatskoj, profesoru Đuri Vidmaroviću, minuli tajedan su u Gradišću gostovali poznati književnici, pjesnici, a u drugom redu glasoviti novinari, glavni urednici hrvatskih novin. Cilj njegovoga putovanja nije bio samo da upoznaju hrvatske kolege na ovom području, nek da dobiju i uvid u gradišćansku stvarnost u svakidašnjici. Njevomu kratkodurajućemu posjetu 5. novembra, u četvrtak, prva štacija je bila Petrovo Selo, kade su mogli čuti o podatki današnjega školstva, o povijesni prilika južnoga Gradišća i najvjernijih sel. a samo u riči su predstavljene bogate aktivnosti na hrvatskoj liniji ovoga naselja. Edita Horvat-Pauković, školska direktorica, je govorila o svojoj dvojezičnoj ustanovi i o školski problemi, dokle je načelnik sela Mikloš Kohut

ukratko predstavio seoski život u brojka, karakteristiki. Mala polemika je nastala oko povijesne karte iz 13. do 17. stoljeća, ka je visila na stijeni razreda, ali, sve u svemu, raščišćeni su nespozazumi. Parlamentarni zastupnik i poglavar petroviske partnerske općine Pinkovac Leo Radaković, ki je samo šutio prilikom povijesne diskusije i rekao je koliko uživa, takaj je došao do riči i tijekom njegovoga govora su hrvatski književnici mogli pobrati doživljaje slušajući njegovu razlaganje o društveno-političkom uređenju Gradišćanskih Hrvatov u Austriji. Hrvatska delegacija je potom nastavila put do Koljnofa, a do nedilje su imali brojne mogućnosti da upoznaju i njegovu okolicu ter na putu do doma su stali i na Undi, Kisegu, Prisiki i Hrvatskom Židanu. Opširnije o važnom spravišću književnikov s našimi ljudi od pera, moć ćete štati u sljedećem broju našega lista.

-Tiho-

Sajam u Kisegu

U staru dob, do dana Svete Ursule ljudi su zgotovili trgadbu grojza, a iz laptov vas urod doprimili su u kamre, na pode, u pivnice i u ripnice. I blago su domon nag-nali iz paše u štale i u hidoše. U kiseškoj okolini onda je došlo vrime za sajam. U najnovije vrime se je ov običaj ponovio. Razni obrtniki, vinari, slastičari, pčelari se skupljaju u Kisegu na Jurišićevom dvorcu po Ursulinom imendanu. Ljetos su si svoj šator već šestu put napunili jilom, pilom i muzikom i kiseški Hrvati, 24. oktobra, u subotu. Prvo i drugo ljetos su pekli pod žarom „peku“, a na žaru prasetinu i čevape. Čevape i dandanas načinjaju i nudu ih u albanski pita, jer pekar i recept od pite je albanski. Recept čevapov je tajna. Iako se zna da govedsko meso miša se s ovčjem ili suhim svinjskim mesom, mlije se na sitno pa se soli, popapri, sa sokom od česna se malo „znori“ i razdjela se s čvrstim rukami. Počiva na hladnom 2 – 3 ure da se ponovo „razgiblje“ med kuharskimi prsti. Zna se recept ali prez razmjera, samo toliko se je izdalo da potribno je bilo 35 kg mesa. Doznalo se je da si je mesar zarizao va svoj prst, tako mu je sin završio mišanje mase. Doznalo se da Kisežanke su opet šikano „formirale“ s rukom na povoljnu debljinu čevape i složile ih u katanski red na fanglje.

Uz muziku Židanskih bečarov, u mirisu dima i pečenih čevapov su ljudi u red stali pred šatorom Hrvatov. Dobri čevapi, dobri prodavači i ugodna atmosfera potribuje na iduće ljetos po izgledu još i 40 kg mesa. Gastronomski oblik je isto doprimio uspjeh Hrvatom u Kisegu.

Marija Fülöp-Huljev

U Kisegu muži čistu luk

Peču se čevapi

U ogledalu vremena

U organizaciji Matice hrvatske Pečuh i Hrvatske kulturne udruge Augusta Šenoe, 4. studenoga posvećena je i otkrivena spomen-ploča na kapeli Sv. Bartola u Đukišu. Svečane govore održali su predsjednik Matice hrvatske Pečuh Stjepan Blažetin i predsjednik Skupštine HDS-a Mišo Hepp, a u programu posvećenja sudjelovao je Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe, kojim ravna Marija Bošnjak. Spomen-ploču je posvetio župnik opat László Báthory. Svečanosti je nazočio i predsjednik Hrvatske kulturne udruge Augusta Šenoe Mišo Šarošac, a u ime generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov, generalna konzulica, te treća konzulica Katja Bakija, a okupio se i lijepi broj Hrvata iz grada i okolice.

Dana 18. lipnja 1828. godine na zidove crkvice Svetoga Bartola u Đukišu pečuški su Hrvati urezali na hrvatskom jeziku spomen na svoje vrijeme, kada su oni u velikom broju imali vinograde na ograncima Đukiša ispod Demir-kapije i na Mečeku. Obnovljena je bila onda, te davne 1828. godine, ta spomen-ploča što daje pretpostavku kako su je na to mjesto postavili preci tadašnjih Hrvata. Dali su je obnoviti između ostalih Spiesz Ivo, Pirger Mišo, Furthunyi Ignyo... na hrvatskom jeziku (Ponovita pod Sepesy biskupom).

Nakon gotovo dvjesto godina pečuški Hrvati, pokraj spomenute ploče, koja se nije dala obnoviti, postavljaju novu na kojoj zapisuju:

Ovu spomen-ploču postavljaju Hrvati u spomen 1828. g. obnovljene crkve povodom 1000. godišnjice osnutka Pečuške biskupije

Hrvatska kulturna udruga Augusta Šenoe Matica hrvatska – Pečuh, 2009.

Obraćajući se nazočnima, predsjednik HDS-a, nekadašnji predsjednik Hrvatske kulturne udruge Augusta Šenoe, Mišo Hepp, kazao je kako je već prije petnaestak godina Udruga u svoju zadaću stavila postavljanje i brigu o spomenicima i spomen-pločama,

znakovima čuvanja hrvatske opstojnosti i sjećanja na hrvatsku prošlost i nazočnost u gradu. Tome se svojom djelatnošću pridružuje posljednjih sedam godina i Matica hrvatska Pečuh. Na upozorenje Stjepana Filakovića na ploču koja stoji na zidu kapele Svetoga Bartola i uza savjete dr. Đure Šarošca, došlo je do postavljanja ove nove spomen-ploče na zid crkvice u Đukišu, kao spomena da i danas u Pečuhu žive Hrvati, koji imaju svoje domove i u samoj blizini crkvice, čuvajući spomenike hrvatske prošlosti i hrvatske vrednote kroza stoljeća.

U svom govoru Stjepan Blažetin, predsjednik Matice hrvatske Pečuh, kazao je između ostaloga: „Prilikom otkrivanja spomen-ploča uvijek me obuzima dvojak osjećaj. S jedne strane sam tužan jer se spomen-ploče otkrivaju, kako im to i ime kazuje, radi uspomene, radi sjećanja na nekoga koga više nema među nama ili na nešto što je nekada postojalo, a čega danas više nema. Spomen-ploče ukazuju na nezaustavljivo prolaženje vremena, na časovitost našega boravka na ovom svijetu, na potrebu da se zaustavimo u svakodnevnoj jurnjavi i zapitamo se tko smo, što smo, odakle smo i kamo idemo.

Iz istih razloga, s druge strane, otkrivanje naših spomen-ploča ispunjava me radošću i ponosom jer su spomen-ploče, kakvu i mi danas ovdje otkrivamo, znak da nismo zabo-

ravili svoju prošlost, da negujemo svoje korijene, štoviše, cijenimo ono što su učinili naši preci. Kažem preci, premda znam da danas više vjerojatno ne žive u Pečuhu izravni potomci onih Hrvata koji su zaslužni za podizanje ove kapelice, ali njihovi su geni, njihov trud i rad duboko utkani u ovaj grad. Nama je današnjima, Hrvatima koji sada živimo u Pečuhu, i koji smo zapravo svi doseljenici, dužnost sačuvati sjećanje na sve što su Hrvati učinili na ovim prostorima. Jer nemojmo zaboraviti, bez poznavanja i poštivanja naše hrvatske prošlosti nema ni budućnosti za našu zajednicu. Želimo li biti dostojni nasljednici onih Hrvata koji su nekoć živjeli i radili u ovom gradu, dužni smo upoznati njihovu, zapravo našu prošlost, napajati se na njihovim idejama i dalje izgrađivati našu hrvatsku zajednicu u Pečuhu”.

O Svetom Bartolu i pečuškoj kapeli

Pečuška, dukiška kapela Svetoga Bartola izgrađena je 1794, a pregrađena 1828. godine. I danas se nalazi na rubu grada, a kamoli potkraj XVIII. stoljeća. Oko nje su nekoć bili vinogradi, a Svetoga Bartola, Bartula ili Bartolomeja, jednog od Isusovih apostola, koji je prema apokrifima propovijedao po Indiji i Armeniji, gdje je mučen na najokrutniji način i ubijen, hrvatski narod štuje i kao zaštitnika vinograda, vinogradara i vina.

Vinska godina tradicionalno počinje 22. siječnja na blagdan Sv. Vinka (Vincekovo!), Sveti Vinko, poznato je, označava početak radova u vinogradima obrednom rezidbom jednoga trsa i kasnije štiti lozu, a završava 11. studenoga na blagdan Sv. Martina (Mar-

tinje!). Sv. Martin krsti mošt u vino i po tome je u vinskome svijetu najpoznatiji. Ta su dva datuma i sveca velikim slovima zapisana u vinogradarsko-vinskom evanđelju, toliko su popularni i razglašeni da je u njihovoj sjeni ostalo treće vinko sveto ime i datum – Sveti Bartol (Bartolovo!) 24. kolovoza. Ali, kad bolje razmislimo, ni Vincekova ni, pogotovo, Martinja ne bi bilo da nije – Bartolova! Naimetaj je svetac „zadužen” za zaštitu onoga glavnoga – grožđa! Kakva bi bila nevolja da ptice nebeske pojedu bobice, ogole grozd... Da se spriječi to zlo, u pomoć je, po tradiciji, pozvan Sveti Bartol jer u to doba godine počinje nešto jače zreti grožđe, bobice dobivaju privlačniju boju, postaju slade, a to najprije osjete čvorci i još neke vrste ptica, pa vinograde pogađaju pravi zračni desanti... Da se što je moguće više otkloni šteta, baš na Dan Sv. Bartola u vinograde se, po starom običaju, postavljaju „klopoci” i „škrebetaljke” koji svojom bukom trebaju otjerati napasne ptice.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Á. Kollár

Preminuo dr. Ladislav Miškolci

Prošlo je trideset i dvije godine otkada smo se prvi put sreli s metalurzijskim inženjerom dr. Ladislavom Miškolcijem koji je još kao docent predavao na miškolc-skome sveučilištu i Metalurzijskoj visokoj školi u Dunaujvarosu.

Miškolci je svijet ugledao u narodnosnoj mješovitoj trgovačkoj obitelji u Subotici, 1930. godine. Pučku i građansku školu završio je u rodnome gradu. Budući da su mu se roditelji 1945. godine preselili u Kelebiju, upisan je u srednju školu u Makóu, gdje 1949. maturira. Do ponovnog preseljavanja obitelji Miškolci dolazi 1952. godine u Stalinvaroš (današnji Dunaujvaroš). Zapošljava se u Dunavskoj željezari. Godine 1956. primljen je na Metalurzijsko sveučilište u Miškolcu, gdje 1962. stječe inženjersku diplomu i brani doktorsku disertaciju.

U novoj sredini tijekom godina stekao je mnoštvo dobrih prijatelja podrijetlom iz raznih naselja naše domovine. Godine 1977. u gradskome Radničkom domu jedan je od osnivača tadašnjega Južnoslavenskog kluba, preteče današnje Udruge Hrvata i Srba, čiji je predsjednik bio sve do svoga preminuća. Međudobno je izabran i za člana Zemaljskog odbora Demokratskog saveza Južnih Slavena u Mađarskoj. Na poticaj člana novoosnovanog Saveza Hrvata u Mađarskoj, 2002. godine u Dunaujvarosu utemeljuje Hrvatsku manjinsku samoupravu. Tada je izabran za njezina predsjednika. Samouprava je za vrijeme njegova vodstva nastavila prethodne svoje nakane i ciljeve, ponajprije gajenje i očuvanje hrvatske materinske riječi, folklorne baštine te osmišljavanje raznih kulturnih sadržaja poput Dana narodnosti, izložaba likovnih umjetnika, susreta tuzemnih hrvatskih književnika i čitatelja, te o pokladama održavanje popularnoga „prela”, uvježbavanje narodnih plesova i pjesama, organiziranje skupnih putovanja u Lijepu Našu, napose održavanje tečajeva hrvatskoga jezika.

Dr. Ladislava Miškolcija u gradu su dobro poznavali i odmilja ga oslovljavali s Laci-bači, što znači da su ga za grad vezale bezbrojne spona jer je tijekom svoje životne putanje na mnogim područjima dokazivao svoja izuzetna umijeća i sposobnosti. Naime od 1960. bio je vjeran sudionik gradskoga športskog života te dugogodišnji voditelj veslačkog odjela. Nesebično se zalagao u mjesnome javnom životu te u više ciklusa obnašao dužnost predsjednika Izbornog odbora i bio stručni član Pravnog odbora.

Za svoje zalaganje na narodnosnom, društvenom i javnom polju 2002. godine gradska Skupština uručila mu je Nagradu za Dunaujvaroš, a Županijska samouprava 2009. dodijelila mu je Nagradu „Wekerle”.

Nakon dugog bolovanja dr. Ladislav Miškolci u svojoj 80. godini života, 26. listopada preminuo je u gradskoj bolnici Sv. Pantelije. Grad će ga, kao svoga pokojnika, otpratiti na vječni počinak 13. studenoga u 14.30 sati u gradskome groblju.

Neka mu je vječna slava i zemljica laka!

Marko Dekić

„Uspomena na vrijeme koje se nikad ponovit neće...”

Bio je to moto glazbene večeri, koncerta i plesanice pod nazivom Susret generacija Orkestar „Vizin”, održane u organizaciji Orkestra „Vizin” i Kulturne udruge „Vizin” 17. listopada u pečuškoj sveučilišnoj kazališnoj dvorani. Okupilo se četrstotinjak poklonika „Vizinovih” i glazbe koju je orkestar tumačio hrvatskoj publici u Mađarskoj u proteklih dvadeset i pet godina.

Naravno, dugo je dvadeset pet godina u radu orkestra što su ga i politički i povijesni vjetrovi dodirnuli, i u njegovu sastavu i glazbenom repertoaru, ali kako veli jedan od njegovih osnivača i čovjek čije ime orkestar i danas nosi, Antuš Vizin, svirali smo glazbu koja obilježava balkanske narode, a među članovima orkestra bilo je Mađara, Srba i Hrvata koji su u prvih petnaestak godina djelovanja Orkestra taj balkanski glazbeni smjer negovali i odgajali plesnu publiku u bačkim hrvatskim selima, gdje su najviše svirali, te pratili s istom glazbom koreografije i nastupe KUD-a Baranja iz Pečuha čiji su prateći orkestar godinama bili Antuš i njegovi svirci. Po njegovim riječima, bile su to nezaboravne zabave. Nastao kao prateći orkestar KUD-a Baranja, Orkestar Vizin postao je samostalna pojava, a danas ga karakterizira njegovanje kulture i hrvatskoga glazbenog melosa Hrvata u Mađarskoj na visokoj razini. Sjetimo se samo državne nagrade Ministarstva kulture iz 2007. godine sadašnjim svircima Orkestra, nagrade Mladi majstori narodne umjetnosti. Inače istu nagradu prije također su dobili glazbenici koji su dio svoje glazbene karijere proveli u Orkestru i sam Orkestar Vizin, tako: 1986. Orkestar Vizin, stariji; 1993. Antun Vizin Antuš i Franjo Dervar Kume; 2003. Andor Végh; 2007. Orkestar Vizin. Današnji su članovi Orkestra mladi ljudi, studenti, strastveni sakupljači i čuvari hrvatske glazbene baštine koji bez kompleksa njeguju i glazbu svih ostalih naroda. U sadašnjem sastavu sviraju od 2000. godine kao prateći sastav i podmladak KUD-a Tanac. Voditelj Orkestra Vizin je Zoltán Ákos Vízvári koji svira prim-tamburu, bas-prim, samicu te makedonsku i bugarsku tamburu, Milan Sabo koji svira terc-tamburu, bas-prim i tapan, violinist Zsombor Horváth, kontraš, Silvestar Balić, harmonikaš, László Mészáros i bečešar Márton Horváth. Njihov je cilj čuvanje i sakupljanje glazbenoga blaga Hrvata u Mađarskoj i njegovo predstavljanje, nastup sa živućim narodnim glazbenicima...

Prvi put, nazovimo ga tako, Susret generacija Orkestra Vizin dogodio se kroza zajednički nastup, u listopadu 2008, kada su u pečuškoj Nacionalnom kazalištu KUD Tanac i njegov prateći orkestar okupili sve bivše svirače Orkestra prigodom proslave dvadesete obljetnice društva. Kako kazuju organizatori večeri, na čelu s neumornom Vesnom Velin, okupio se tada niz istaknutih svirača, te poznavatelja hrvatske glazbe i glazbe balkanskih naroda, pa se vidjelo kako postoji želja za druženjem, susretima, zajedničkom svirkom, plesanicom, za evociranjem vremena i uspomena koje se nikada neće ponoviti. Jer i samo ime *Orkestar Vizin* još i danas asocira mnoge naraštaje starije od trideset godina na vrijeme od početka osamdesetih do sredine devedesetih godina i glazbeni trend koji je tada širio Orkestar, na plesanice, na „južnoslavensko”, Vizinovo oro, kola: i hrvatska, i srpska, i makedonska... Po riječima organizatora, Susretom se ne želi vratiti to vrijeme, ali se želi pružiti prilika druženju uz izvrsne svirce i izvrsnu glazbu, što je potvrdio pljesak i najmlađih sudionika Susreta, mlađih od samog Orkestra, i milijama daleko od svijeta s početka osamdesetih godina prošloga stoljeća. Oni su zaslužnim pljeskom nagradivali svaki glazbeni proizvod dvosatnoga koncerta. Stariji su pak u pravoj

razdraganosti susreta s onima koje rijetko vide prisjećali se dijela svoje mladosti, starih ljubavi, nekadašnjih kola, dijela svijeta koji je polako nestao.

Privedba i druženje ostvareno je potporom Javne zaklada za nacionalne i etničke manjine. Pri pomoći organizatorima bili su Levente Várnai (pri večeri i ozvučenju), Radó Vinotéka, Villány Gyöngyszeme Panzió te svi oni koji su ponudili nešto za tombolu.

Te večeri nastupali su poznati svirci: Branko Čatić, Zsófia Bíró, Franjo Dervar Kume, Vjekoslav Filaković, András Kovács, Atila Kovačević, Ladislav Kovačević, Milenko Radić, Richárd Patkós, Gyula Piroška, Dejan Popović, Zoltán Szabó, Blaško Stanić, Jakab Tiszai, Marko Đorđević, sin jednoga od utemeljitelja orkestra Jovana Đorđevića, s očevom tamburicom u ruci, Antun Vizin Antuš i, naravno, sadašnji članovi Orkestra: Zoltán Ákos Vízvári (voditelj), Milan Sabo, Zsombor Horváth, Silvestar Balić, László Mészáros i Márton Horváth. Kako saznaje Hrvatski glasnik, bili su pozvani, i bili su članovi Orkestra, no nisu mogli doći: Andrea Szamek-Nagy, Zsuzsanna Ozsvári, Andor Végh, László Ruppert, Ambrus Sigečan, András Lupek i Atila Kápolnás.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Á. Kollár

Konj u povijesti

Već su prvi stanovnici Europe savršeno dobro poznavali divlje konje. To nam dokazuju crteži pronađeni na stijenama mnogih špilja. U ono je vrijeme konj bio predmet lova, poput mnogih drugih sisavaca. Poslije je čovjek pripitomio konja, pa se stao njime koristiti. Naravno, isprva ga je upotrebljavao isključivo za vuču, a poslije i za jahanje. Smatra se da se konj počeo pretvarati u jahaču životinju oko dvije tisuće i petsto godina prije naše ere. Ne zna se koji ga je narod prvi počeo vježbati u tu svrhu, ali se pouzdano zna da su Babilonci već umjeli jahati. Iz Mezopotamije, preko Sirije, konj je uveden i u Egipat. Zatim su ga uzgajali Grci koje je privukla ljepota i skladnost njegovih oblika, pa su se napokon odnosili prema njemu kao prema kakvu polubogu. I Rimljani su s velikim oduševljenjem uzgajali konje, možda zato što su im bile potrebne snažne i brze životinje radi održavanja veza u svome prostranom carstvu i radi vođenja rata. Međutim nisu umjeli koristiti se dokraja konjicom, a ondašnji su barbari, naprotiv, uspjeli sa svojim vatrenim konjima savladavati veoma snažne pješake vojske. I Arapima je konj bio izvanredno važna životinja: oni su se veoma ponosili svojim visokim, neobično brzim i skladno građenim konjima koje su uzgajali s velikom brigom.

S tim su konjima postigli bitne vojničke uspjehe u borbama protiv Perzijanaca i Španjolaca. Mongoli, također istočni narod, pod vodstvom glasovitog Džingis-kana, prešli su na svojim hitrim konjima cijelu Aziju te su stigli i u Europu, pokoravajući putem sve narode. Sam je Džingis-kan stvorio poštu na konjima, preko Azije, da bi mogao lakše nadzirati osvojena područja. U srednjem je vijeku još više porasla važnost konja; dovoljno je imati konja, oklop i hrabrosti, te se staviti u službu kakvom moćniku, pa da se zauzvrat dobiju

zemljišta i povlastice. Poslije, ne baš tako davno, konja su počeli posebno obučavati: i danas ćemo mu se diviti u cirkusima, gdje ćemo vidjeti kako su ga naučili da broji, da odgovara na određena pitanja i da izvodi teške akrobacije. Tako je velika inteligencija te životinje i dalje korištena, pa su je naučili da izvodi korake i plesne figure u taktu glazbe. Konja nisu poticali bičem, već samo lakim pokretom jahača. Stvorene su specijalizirane jahačke škole, kao u Parizu, Madridu, Londonu. No tijekom vremena ta je vrsta športa zanemarena pa su i te „visoke škole dresure“ nestale. U naše vrijeme postoji samo jedna takva škola, visoka španjolska škola jahanja, i to u Beču.

beta

Učenici serdahelske Osnovne škole „Katarina Zrinski“ na izletu u Hrvatskoj

MALA
STRANICA

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fifehaza

BUDIMPEŠTA – Ovogodišnji, tradicionalni «Tjedan hrvatske kulture» budimpeštanskog HOŠIG-a priređuje se od 16. do 19. studenoga (ponedjeljak–četvrtak), pod motom «Mura, Mura, gliboka si voda ti...», budući da je većina sadržaja posvećena prikazu kulture, folkloru i gastronomije pomurskih Hrvata, uza sudjelovanje gostujućih učenika osnovnih škola iz Kerestura, Serdahela te sumartonskih sukačica. Tjedan će svečano otvoriti ravnateljica ustanove Anica Petreš Németh, u ponedjeljak s početkom u 14 sati, a program se nastavlja predavanjem Stjepana Lukača, profesora Filozofskog fakulteta Sveučilišta Loránda Eötvösa, na temu Plačevi u hrvatskoj književnosti, i Josipa Mihovića, odgovornog urednika Zalai Hírlapa, s naslovom Hrvati u Zali – jedan Hrvat iz „Zale“. Od ispiranja zlata do raftinga, naslov je razgovora sa Živkom Kočiš, hrvatskom referenticom Knjižnice za strane jezike, koji će biti u utorak od 14 sati, a nakon toga TV-reportaža „Naselja bez granica“: pustolovine u jednom krajoliku – u dvije zemlje. Od dedele do gibanice, u blagovaonici škole mogu se kušati kulinarski specijaliteti zalskih Hrvata koje su pripremile sumartonske sukačice.

U sklopu Tjedna, u utorak s početkom u 16 sati, u auli škole gostovat će zagrebački Teatar EXIT s predstavom za djecu i odrasle «I drvo je bilo sretno». Redatelj je predstave Rene Medvešek, glazbu skladao Krešimir Seletković, a izvođači, glazbenici/glumci jesu Davora Horvat, Goran Jurković, Ivan Kovačić, Ivan Pavić i Damir Horvat. Sadržaje u srijedu, u 14 sati, otvara predavanje Šandora Bene, višega znanstvenog suradnika Instituta za književnost pri Mađarskoj akademiji znanosti, s naslovom Jedna povijesna obitelj: Zrinski. Od 15 sati „Košara darova“, predstavljaju se učenici-gosti iz Kerestura i Serdahela, a poslije pomurske narodne pjesme u izvedbi Oršolje Kuzma, učenje pjesama, nastup Tamburaškog sastava mladih iz Sumartona, pomurski ugođaji uz plesnu skupinu „Tamburica“, premijera HOŠIG-ova školskog sastava. Od 16 sati i 30 minuta plesačnica uza svirku Tamburaškog sastava Koprive. Završni dan, četvrtak, posvećen je sportskim sadržajima, pa tako u 14 sati je razgovor s nogometašem „strancem legionarem“ iz Zale Ladislavom Švelecom, te sportski turnir u nogometu, rukometu i stolnom tenisu.

Za vrijeme «Tjedna hrvatske kulture» u auli je izložba učeničkih radova, kušanje pomurskih specijaliteta, a proradit će i školski radio.

Dani Šare Fedak u Serdahelu

Povodom 130. obljetnice rođenja glumice Šare Fedak, 24–25. listopada u Serdahelu su priređeni dani u njezin spomen, što je potaklo mjesno Kulturno i športsko društvo želeći da se jedan dan posveti osobi koja je dala sagraditi dvorac u mjestu. Prigodom sjećanja otvorena je izložba, postavljeno je poprsje u dvorcu. Spomen-dan su popratili mnogi sadržaji: nastup puhačkog orkestra i mažoretkinja, program učenika mjesne osnovne škole i kulturnog društva iz Sumartona, program glumaca kazališta iz Jegerseka, pečenje kestena i odojka, kušanje Fedakove torte i vina raznih vinskih kuća.

Serdahelci jednu od svojih znamenitosti mogu zahvaliti upravo glasovitoj mađarskoj glumici Šari Fedak, koja je 1904. g. kupila u Serdahelu posjede i dala sagraditi dvorac u mjestu. Zgrada je obnovljena prije tri godine kao regijska kuća u kojoj je nekadašnja vlasnica dobila svoj mali muzej te je postavljeno njezino poprsje.

Dani Šare Fedak započeli su u subotu, 24. listopada, natjecanjem u kartanju ultija, što je već prijašnjih godina pokrenula mjesna samouprava, naime najveća kontra u ultiju zove se „Fedak Šari“. Ta kartaška igra u posljednje vrijeme zaboravila se, pa je to bila dobra prilika da ponovno uđe u modu. Najbolju sreću i vještinu imao je Jože Doboš, umirovljenik.

Nedjelja je započeta svečanom predajom izložbe i poprsja Šare Fedak. U uređenju izložbe pomogao je László Vandor, ravnatelj Uprave muzeja Zalske županije, izloženi su predmeti s početka XX. stoljeća, te je predstavljen život glumice na fotografijama.

Arpadu Kolmanu, predsjedniku Kulturnog društva, ostvarila se želja, on je već više godina inzistirao na tome da se uredi izložba, već nekoliko godina je sakupljao materijale o glumici, kupio razglednice na internetu, knjige o njoj. Dio sakupljenog materijala poklonio je za izložbu. Prema njegovu mišljenju, spomen poznatih ljudi koji su učinili nešto za selo, treba čuvati jer oni opisuju i povijest toga mjesta, a jednako tako i dobar glas.

Uz prigodni program na kojem su nastu-

pili Puhački orkestar glazbene škole iz Letinje, te učenici osnovne škole, serdahelski načelnik Stjepan Tišler, ravnatelj muzeja László Vandor i parlamentarni zastupnik István Göndör prerezali su vrpce izložbenog prostora. G. Vandor je ukratko govorio o životu glumice, o njezinoj vezi s pomurskim naseljem, te predstavio izložbu. Mještani se već ne sjećaju njezina lika, samo su stariji ljudi spomenuli da su o njoj čuli od svojih roditelja kako je živjela.

Dani Šare Fedak pokušali su odraziti životnu filozofiju glumice koja je voljela kulturu, veselo društvo, pjesmu, glazbu, fina jela i vina. Povorka puhača i mažoretkinja krenula je do doma kulture, gdje su mještane i goste čekali kulturni program i gastronomski specijaliteti s početka prošloga stoljeća. Pečene odojke, Fedakovu tortu sladokusci su mogli kušati, a uz to su domaćice dobile i recepte kako bi je i one isprobale ispeći.

Premda je Šara Fedak bila jedna od prvih poznatih mađarskih glumica, ona je svoju karijeru imala u hrvatskom selu, stoga kulturni program u njezin spomen sadržavao je uglavnom hrvatske elemente. Plesna skupina iz Sumartona, među kojima ima i podosta Serdahelaca, nastupila je s međimurskim i baranjskim plesovima uz pratnju sumartonskih tamburaša. Djeca mjesne škole predstavila su se s pomurskim i međimurskim plesovima, hrvatskom zabavnom glazbom, a kazališni glumci iz Jegerseka s veselim pjesmama iz popularnih opereta oduševili su publiku.

Rezanje vrpce pred otvaranje izložbe o Šari Fedak

Crtice iz života Šare Fedak: Rođena je u Berehovu (Beregşzász) 1879. g., a umrla 1955. u Budimpešti. Bila je jedna od prvih glumica i primadona u Mađarskoj, završila je Glumačku školu Szidi Rakosi, nastupala je po Europi, a u Americi obišla mjesta u kojima su živjeli Mađari. Bila je supruga pisca Ferenc Molnára, i sama je pisala. Kupnjom posjeda u Serdahelu i gospodarstvom u mjestu dobila je nadimak „agrarar primadona“.

O njezinu energičnom i živahnom liku predavale su se priče s naraštaja na naraštaj.

Beta

Arpad Kolman, predsjednik Kulturnog i športskog društva, s obitelji

Član društva Zoltan Tišler peče kostonje

Program pred Fedakovom kurijom

Deseta vinska kraljica grada Kisega

Židanka Monika Kolnhofer jedno ljeto nosi titulu

Odavno je već poznato, a lani je i službeno dokazano da mi, Gradišćanski Hrvati, moremo biti gizdavi na naše lipe, talentirane mlade divojke, ke imaju znamda i neko posebno zračenje. To će sigurno potvrditi oni ki znaju i barem su jednoč u žitku vidili prvu misicu Hrvatov u Ugarskoj, Koljnofku Mirjanu Grubić.

Pred kratkim je još jedna hrvatska lipotica obrnula na se pažnju, no ne samo vanjskim izgledom nek i svojim znanjem, a posebno mi se vidi kod nje, kako u medija većinskoga naroda naglašuje, pripadnost hrvatskoj narodnoj grupi. Kiseg je jedno od najznačajnijih vinskih područje, za upeljanjem turističke atrakcije svakoga augustuša s turskim opsadom, gvišno je najposjećenija priredba kiseška trgadbena prošecija. Pred tim, uz stroge pripreme, svako ljeto se bira i vinska kraljica grada. Ovput med naticateljicami se je našla i jedna Židanka. Doznajemo da su naticanje prethodila temeljna pripravljanja. Monika Kolnhofer je povidala da pred stručnim žirijem su morale kandidatkinje položiti „ispite“. Morale su se najprije predstaviti, zatim riješiti stručne, šalne i športske zadaće. Med zadaćami gledalo se na to kako se otpre floša vina, kako to moru naticateljice servirati, nuditi, predstavljajući zlatne ili črne kapljice stručnomu odboru. Na zemljopisnoj karti trebale su prepoznati znamenite krajine vinogradarstva, po karakteristici prepoznati vina, a morale su odgovoriti i na pitanja u spontanom intervjuu. Uza to pjevale su se i pjesme o vinogradarstvu, vinaru i vinu, a dotaknuta su pri ispitivanju i pojedina djela u vinogradu. Za publiku je bilo najinteresantnije viditi, kako su divojke u gumijovi čizma, od prazne do pune kante, u hodu pauka nosile heber (nategaču). Iz pune kante povličii vodu i isprazniti u praznu kantu, i to sve na vrime, samo je na prvi pogled lako. Ta je pobijedio ki je čez dvi minute najveć vode pustio u praznu kantu. Kandidatkinje su za domaču zadaću dobile da svaka napravi vlašću krunu.

Mlada Hrvatica to je napravila iz djundjov, i svim se je to vidilo. Žiri je svaku zadaću posebno bodovao i pri tom konačna je odluka pala da 20-ljetosnja studentica ekonomije u Pečuhu, rodom iz Hrvatskoga Židana, dobitnica je titule vinske kraljice 2009. Hrvatska misica sad svaki vikend ima novu odgovornost, pokidob titula nije samo radost, nek i djelo i obaveza. Monika Kolnhofer će na svakoj gradskoj priredbi, večeri morati nastupati u protokolu, a pri kušanju vina, putovanji u inozemstvu, izleti će morati reklamirati, predstaviti preferirane kiseške sorte vina. – *Velika mi je čast da sam uprav ja izabrana za desetku kraljicu vina grada Kisega, i to tako kot rodjena Židanka. S vinogradarstvom sam stupila u prvi kontakt još u ditinstvu, kad me je otac nosio na trgadbe, ali onda sam samo u zube brala grojze. Vino i sve vezano uz vinogradarstvo me je začelo bolje interesirati zahvaljujući jednomu kiseškumu vinogradaru s kim većputi sam mogla sudjelovati pri razni degustacija, vinski ekskurzija. Većimi su me bistvali, hrabrili jur i u minuli ljeti da se naticam za ovu titulu, ali sam istirala te misli iz glave. No sudbina je tako donesla da smo se približile s bivšom vinskom kraljicom Gyöngyikom Mailach i jako čuda smo razgovarale o ovoj zadaći, nje doživljaji, i tako mi je polako došla volja da se i ja javim. Ganula sam se misleći da tonako nemam što izgubiti – kako je rekla kiseška misica i nastavila s tim da ovo jedno ljeto bi htela temeljno ishasnovati da proširuje i produbljuje svoje znanje o vinskoj kulturi. Smatra svojom posebnom zadaćom da upozna sve mjesne vinare ter i bogat sortiman u podnožju Alpe. Kako ozbilj-*

Monika Kolnhofer

no shvaća svoju novu poziciju i sve veću popularnost, namjerava ne samo ići na vinokušanja nek po mogućnosti će pokušiti i sama organizirati takova naticanja, stručna mirenja. Na trgadbenu povorki prvi put se je predstavila u nošnji vinske kraljice, ku je ona mogla prvi put nositi pred javnosti jer je to dao napraviti grad za ovu priliku. U tom pratežu će cijelo ljeto nastupati u ulogi kraljice, a za ljetodan će ju naslijediti nova kraljica, no kruna od ovoga ljeta ostaje u vlasništvu svake misice za spominak. Židanska studentica bi se u slobodnom vrimenu rado bavila manekentvom, štoveć rado bi pozirala i pred fotoaparatom. Zvana toga moramo još znati o njoj da voli dobre knjige i marljivo se uči jezike. Trenutačno se pripravlja na stručni ispit iz nimškoga jezika. Materinski joj hrvatski bio osiguran u domaćoj hrvatskoj obitelji, kad je zašla u čuvarnicu, nije znala ni rič po ugarski. Još u gimnaziji položila je srednji hrvatski jezični ispit, što joj je čuda pomoglo u tom da uspije na pečuškom fakultetu. – *Gizdava sam na to da kot Hrvatica dostala sam ovu titulu. Po mogućnosti i sad ću projti na svaku hrvatsku priredbu i u rodnom selu kot i u cijeloj okolici. Volim hrvatske bale i igrokaze, i zbog tate, jer je i on igrao u židanskoj kazališnoj grupi. U ti predstava sam uživala i čuda sam se smijala. Iako još ima dvi ljeti studiranja, Monika Kolnhofer sama sebe vidi u bankarskoj sferi i na tom području bi se sigurno željila zaposliti. Prva dama Kisega donidob će još na mnogi mjesti stati u centru pažnje i uz dobre kiseške kapljice daleko će odnesti i glas Gradišća, ter vist da najlipši ukrasi ove krajine su uz kvalitetno vino i naše prekrasne, elegantne ter pametne divojke.*

-Timea Horvat-

Vinska kraljica prilikom svojega prvoga nastupa, u društvu načelnika Kisega László Hubera i vinskoga predsjednika Kornela Štefanića

Hrvatsko druženje u Sajki

Hrvatska samouprava sela Sajke (Szajk) 7. studenog organizirala je Hrvatski dan. Priredba je počela misom na hrvatskom jeziku, koju je predvodio vlč. Augustin Darnai, župnik iz Martinaca, a o prvome hrvatskom svecu, Sv. Nikoli Taveliću, u svojoj propovijedi govorio je mjesni župnik vlč. Attila Bognár. Nakon mise i ukusne večere koju su priredili domaćini, slijedio je kulturni program u kojem je, pod vodstvom Beate Janković i Stipana Bubrega, nastupila dječja i odrasla skupina mohačke Čitaonice uz pratnju tamburaškog sastava „Šokadija”. Druženje se nastavilo veselim balom zahvaljujući glazbi „Orašja”.

Bea Janković

BUDIMPEŠTA – Hrvatska manjinska samouprava XII. okruga glavnoga grada 5. prosinca (subota), s početkom u 17 sati, u zgradi Samouprave (Budimpešta XII, Böszörményi út 23–25) organizira Javnu tribinu i kulturnu večer. Na tribini će predsjednica narečene samouprave Jadranka Hegedüs Geošić izvijestiti nazočne o djelovanju u 2009. godini, a poslije je kulturni program uza sudjelovanje gostiju iz Petrovoga Sela, Pjevačkog zbora „Ljubičica”, KUD-a „Gradišće” i Tamburaškog sastava „Koprive”.

MARTINJE U SUMARTONU

Mjesna samouprava sela Sumartona srdačno Vas poziva na Martinje 15. studenoga

Program dana:

- 11.00 – sveta misa
- 12.00 – predaja obnovljene Zavičajne kuće
- 13.00 – domjenak
- 16.00 – kulturni program; nastupaju: KUD Zasadbreg (Krštenje mošta) i Martin Srpak
- 17.00 – uručenje priznanja
- 18.00 – domjenak

Udvarci u Kopačkom ritu

Hrvatska manjinska samouprava sela Udvara organizirala je jednodnevni izlet u susjednu Hrvatsku, u Park prirode Kopački rit. Kao što nas je predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Stevo Emberović obavijestio, krenuli su 5. listopada, u nedjelju u 9 sati. Udvarci su stigli u pola 11 u predivni park gdje je u prijamnom središtu njihov program započeo predstavljanjem kratkog filma o Parku. Kopački se rit nalazi na krajnjemu sjeveroistočnom dijelu Hrvatske. Prostire se sjeverno od rijeke Drave, od njezina ušća u Dunav te uzvodno Dunavom na njegovoj lijevoj i desnoj obali do nekadašnjeg pristaništa Kazuk. Kopački je rit poplavno područje nastalo djelovanjem dviju velikih rijeka, Dunava i Drave. Park prirode prostire se na ukupno 17.700 hektara površine, a područje posebnoga zoološkog rezervata iznosi 7143 hektara. Najveće je jezero Kopačko, najdublje Sakadaško, a jezera su međusobno, mrežom prirodnih kanala, povezana s Dunavom i Dravom. Biološka raznolikost je više od dvije tisuće vrsta, s 42 različite biljne zajednice, od vodene i močvarne vegetacije do šumskih zajednica, 293 vrste ptica, od kojih se 141 vrsta redovito ili povremeno gnijezdi u Ritu, pa do 55 vrsta sisavaca kao što su jelen, lisica, divlja mačka, divlja svinja i drugi, a odne-

avno i vrijednih dabrova, čini Kopački rit baranjskim biserom, ali i svjetski ornitološki vrijednim područjem. Posebnost je Kopačkog rita što ga nastanjuju vrlo rijetke, ugrožene vrste, kao što je orao štekavac koji je i simbol Parka.

Nakon predstavljanja slijedila je šetnja Poučnom stazom „Stari brijest” u duljini od 2500 m sa stručnim vodičem. Od prijamnog središta posjetitelje je put vodio do Sakadaškog jezera. Na Poučnoj stazi postavljene su ploče sa slikama i opisima biljaka, životinja i značajkama močvarnoga staništa. Nakon ugodne šetnje u predivnom ozračju izletnici su krenuli na vožnju brodom, gdje su upoznali posebni ornitološki i zoološki rezervat.

Nakon prelijepog brodarenja izletnici su posjetili i Tikveški dvorac, kompleks građevina i uslužnih zdanja s manjim lovačkim i glavnim dvorcem. Omanji jednokatni lovački dvorac podignut je u 19. stoljeću u šumskom i lovačkom kompleksu Tikveš. Nakon cjelodnevnoga bogatog programa Samouprava je častila svakoga večerom u Restoranu Tikveš.

Umorni, ali oduševljeni, Udvarci su stigli kući navečer u pola sedam. Po njihovu mišljenju ovaj će im izlet dugo ostati u lijepom sjećanju.

Renata Božanović

PEČUH, RIJEKA – Poslije velikog uspjeha Vasarelyeve izložbe u Lendavi (Slovenija), ona se seli u Rijeku. Izložba svjetski poznatoga mađarskog umjetnika Victora Vasarelyja svečano će se otvoriti 12. studenoga (četvrtak) u Modernoj galeriji u Rijeci. Otvorit će je Júlia Fabényi, voditeljica Muzejskog ravnateljstva Baranjske županije. Riječ je o 45 slika nastalih 1950-ih i 1960-ih godina u žanru Op-arta, te o tepisonima i grafikama. Izložba se može pogledati do 15. siječnja 2010. godine.